Published twice weekly. Authorized by EUCOM HQ. Civil Affairs Division, 14-th July, 1947, AG 383, 7 GEC-AGO. Editor: Kārlis Rabācs. Printer: „Schwäbisches Volksblatt", Günzburg/Donau. Bürgermeister — Landmannplatz 7. Population to be served: 20.000.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 79 (86)
Otrdien, 1947. g. 21. okt.
Iznāk otrdienās un piektdienās. Izdevējs: BALK uzdevumā Latviešu preses darbinieku sadarbības kopa. Atbildīgais redaktors: K. Rabācs, vietn. A. Liepa, redaktori: Z. Bārda, M. Čulītis, H. Mindenbergs, A. Smits. Adrese: Günzburg/Donau, „Latvija". — Tālruņi: apg. 24, red. 59, spiest. 92.

Vēlēšanas un chaoss Parīzē

CĪŅA STARP DIVIEM BLOKIEM — KOMŪNISTIEM UN DE GOLLISTIEM

25.000 no 30.000 Parīzes pazemes dzelzceļu darbiniekiem joprojām streikoja, satiksme bija tiktāl paralizēta, ka arī pārtikas apgāde jau radīja vislielākās grūtības. Šai chaosā svētdien pl. 8 rītā iesākās vēlēšanas, kas pašas par sevi gan izšķir tikai Parīzes un citu Francijas pilsētu pašvaldību likteni nākošiem 5 gadiem, bet tomēr visā pasaulē atzītas par svarīgām ne vien Francijas, bet pat visas Eiropas turpmākajam liktenim, jo šais vēlēšanās pirmo reiz skaidri pierādīsies komūnistu un de gollistu samērs Francijā.

Vēlēšanu rezultātus negaida agrāk kā otrdien. Pagaidām zināms tikai tas, ka piedalīšanās vēlēšanās bijusi ļoti dzīva, Parīzē, domājams, nobalsojuši vismaz 10 proc. vairāk vēlētāju, nekā iepriekšējās vēlēšanās. Pēc BBC ziņām, vēlēšanas pašā Parīzē noritējušas „zem De Golla zvaigznes". Par spīti satiksmes chaosam, kārtība esot bijusi laba.

Bijušais Francijas ministru prezidents Leons Blūms pēdējā vēlēšanu runā nosaucis De Golla partiju par „cezārisku" draudu Francijas demokratijai, bet kominforma nodibināšanu Belgradē par „kara pieteikumu sociālismam". Viņš salīdzināja Francijas iekšējo stāvokli ar starptautisko stāvokli, jo arī Francijā arvien vairojoties bailes no konflikta abu galējo spārnu starpā. Viņš gan negribot pielīdzināt De Golla „cezāriskās tieksmes" amerikāņu un angļu demokratiskajai nostājai, bet, tāpat kā iekšienē franči vēloties vidus ceļu, Francija arī starptautiskā plāksnē gribētu vidus ceļu — Francija arī starptautiskā plāksnē „nekļūt ne par amerikāņu protežējamo, ne arī par padomju vasali."

Pretēji Leona Blūma domām, ka franči vēlas vidus ceļu, BBC pēc svētdienas vēlēšanām ziņoja, ka praktiski šai vēlēšanās sacentušies tikai lieli bloki — vienā blokā komūnisti ar viņu piekritējiem, otrā de gollisti. Daži novērotāji domā, ka vismaz pašā Parīzē labais spārns iegūs daudz piekritēju lielā sašutuma dēļ, ko izraisījis pazemes dzelzceļnieku ilgais streiks. Kā zināms, streiku pieteica visi 30.000 dzelzceļnieku, bet piektdienā divas mazākas nekomūnistiskas ardobiedrības nolēma streiku pārtraukt, jo „visa lieta sāk izskatīties pēc politiska komūnistu manevra". 5000 atgriezās darbā, bet pārējie turpināja streikot. Komūnistu prese draudēja, ka, ja vēlēšanu rezultāti būšot viņiem nelabvēlīgi, tad viņi šai nedēļā izsludināšot ģenerālstreiku.

Arī ministru prezidents Ramadjē, kas nepiekāpīgi paliek pie lēmuma sākt sarunas ar streikotājiem, tikai kad tie būs atgriezušies darbā, arī nosaucis streiku par „politisku". Pazemes dzelzceļos notikusi arī sabotāža. Bojātas vairākas mašīnas. Sestdienas rītā vēl piedevām Parīzes ielās bija izkaisītas naglas, lai bojātu auto riepas. Bet tai pašā laikā pienāca labā ziņa, ka franču ostu strādnieki izbeiguši streiku.

Amerikāņu senātoru komisija, kas pašlaik atrodas Francijā, apmeklējusi Ramadjē un aicinājusi viņu stingrāk nostāties pret komūnistiem, jo streiki apdraudot arī amerikāņu palīdzību.

BBC, NYHT

Birma iegūst neatkarību

Anglijas premjēra kabinetā parakstīts līgums, kas atbrīvo Birmu no saistībām ar britu imperiju, garantē tai neatkarību un pilnīgu suverēnitāti. Līgumu prakstīja Etlijs un Birmas ministru prezidents Takins Nu, kas bija ieradies nacionālā tērpā: sarkanās un oranžās zīda un satīna drēbēs, garās mīkstās tupelēs, melnu cepurīti galvā ar truša kāju pie labās auss. Citādi nenotika gandrīz nekādas svinīgas ceremonijas. NYHT speciālkorespondents ziņo, ka brīdī pirms līguma parakstīšanas Stafords Kripss jautājis Etlijam: „Vai jums ir zelta spalva?" Etlijs pakratījis galvu, un Kripss piebildis: „To nu gan tomēr vajadzēja."

Pēc līguma parakstīšanas Takins Nu paziņojis presei, ka Birma lūgs to uzņemt UN, slēgs alianses ar Indiju un Pakistanu, gribētu piedalīties Japānas miera konferencē un nodibināt diplomātiskas attiecības ar dažādām valstīm, to vidū arī ar Padomju Savienību.

Ja vajadzēs, tad vācu fabrikas demontēs ar varu

Amerikāņu un angļu kopīgais paziņojums par 682 vācu fabriku nomontēšanu reparācijām izraisījuši iebildumus ne vien no vāciešu, bet arī no padomju puses. Austrumeiropas valstis gan neprotestē pret pašu demontēšanu, bet pret to, ka Vācijas saimniecības līmenis arī pēc tam vēl paliks pārāk augsts. It sevišķi par to, šķiet, norūpējušies Polija un Čechoslovakija. Krievi visvairāk neapmierināti ar to, ka viņi nav aicināti apspriedēs par demontēšanu. Vācieši savukārt domā, ka pēc demontāžām nespēs atjaunot savu saimniecību. „New York Herald Tribune" ievadrakstā paskaidro, ka amerikāņu militārā valdība iekļuvusi kritikas krustugunīs, izvēlēdamās vidus ceļu starp drastisku Vācijas saimniecības vājināšanu un tās atstāšanu līdzšinējā līmenī. Laikraksts tomēr atzīst lēmumu par labāko, kāds šais apstākļos iespējams, un piebilst, ka tad, ja demontāžas būtu izdarītas tūlīt pēc kara, vācieši vispār nebūtu iedrošinājušies ko iebilst. Tas nav darīts tāpēc, ka amerikāņi visu laiku cerēja tomēr saprasties par visas Vācijas saimniecisku apvienošanu. Tagad amerikāņi un angļi atzinuši, ka vēl ilgāk gaidīt nav iespējams.

Angļu joslas virspavēlnieks ģenerālis Robertsons paskaidrojis, ka vajadzības gadījumā fabrikas demontēs ar varu. Darbam vajadzēs ap 40.000 strādnieku. Ja vācieši atteiktos strādāt, tad to domājams veikšot amerikāņu un angļu armijas sapieri. Ģenerālis Robertsons deklarējis, ka padomju darbus šim uzdevumam nepielietos, neesot arī paredzēts, ka izmantos DP darba spēku, jo ar to tik un tā nepietiktu. Domājams, ka visas fabrikas nomontēšanu un aizvešana ilgs divus gadus. „New York Herald Tribune" raksta, ka visu vācu partiju vadītāji atzinuši demontāžas jautājumu par labāko izdevību „balsu zvejošanai". Visasāk tomēr plānam uzbrūkot padomju licencētie un vispār kreisie laikraksti, kas agrāk neteica ne vārda par demontāžām padomju joslā. Vairāki padomju licencētie laikraksti apgalvojuši, ka vācu rūpnīcas demontējot tāpēc, ka amerikāņi gribot atbrīvoties no nevēlamas konkurences rūpniecībā. „Vorwaerts" rakstījis, ka rietumu valstis jau izmantojušas Vāciju, paņemšot „simtiem tūkstošu vācu rūpniecības patenšu, konfiscējot vācu zeltu un tirdzniecības floti". Runātāji padomju joslā aicinājuši strādniekus rietumu joslās streikot.

Pagaidām par streikiem vēl ziņu nav, bet šonedēļ notiks vesela rinda vācu arodbiedrību, saimniecības vadītāju un ministru apspriežu. 22. oktobrī Visbadenā sapulcēsies visu amerikāņu un angļu joslu valstu ministru prezidenti. Asi izteikušies ne tikai vācu komūnisti, bet arī kristīgās ūnijas politiķi. CSU angļu joslas līderis Ardenauers preses pārstāvjiem pateicis, ka demontāža ir „vācu rūpniecības aplaupīšana", kas nesaskanot ar tautu tiesībām, Hāgas konvenciju un citiem līgumiem.

Oficiāli paskaidrots, ka 25 proc. no demontētajiem uzņēmumiem saskaņā ar Potsdamas nolīgumu pienākas Padomju Savienībai. „New York Herald Tribune" tomēr norāda, ka ģen. Klejs Vašingtonā šinīs dienās ieteicis pārtraukt reparāciju sūtījumus uz austrumiem, kamēr Padomju Savienība nepiekritīs Vācijas saimnieciskai apvienošanai tā pašā Potsdamas nolīguma garā.

NYHT, NZ, DM

Šodien sākas IRO vadības apspriede par DP izvietošanu dažādās valstīs

Šodien Ženēvā, bijušajā Tautu savienības pilī, sākas IRO sagatavošanas komisijas sanāksme Anrī Ponso vadībā. Starp svarīgākajiem darba kārtības punktiem ir pārrunas par iespējamiem līdzekļiem izdzīvināt UN 1946. gada 15. decembra rezolūciju, kurā UN dalībnieces valstis uzaicinātas labvēlīgi apsvērt kādas daļas nerepatriējamo DP uzņemšanu savās teritorijās.

Kanādas lielās „Pacific" dzelzceļu sabiedrības prezidents V. M. Nīls devies uz Eiropu, kur cerot iegūt tiešu informāciju par DP stāvokli Vācijā, blakus savam īstajam ceļojuma nolūkam — meklēt jaunus okeana kuģus savas sabiedrības satiksmes līnijām. Nīls pirms došanās uz Eiropu izteicies, ka 1948. gada vasarā esot sagaidāma pastiprināta DP un emigrantu kustība uz Kanādu.

Padomju pārstāvis UN tieslietu komisijā K. Rodionovs pagājušajā nedēļā vērsa jaunus uzbrukumus pret Angliju un citām UN dalībniecēm valstīm par UN rezolūcijas neievērošanu par kara noziedznieku izdošanu un sodīšanu. Septiņpadsmit no šiem kara noziedzniekiem esot atraduši patvērumu Anglijā un Šveicē, bez tam kara noziedznieki pildot svarīgus amatus DP nometnēs, kur nodarbojoties ar sabiedrotajiem kaitīgu propagandu. Rodionovs pieprasīja atcelt no pārvaldes amatiem visas tās personas, kas uzaicinājušas DP neatgriezties dzimtenē. Arī Polijas delegāts M. Lachs norādīja, ka pieaugot vispārējā tendence mazināt kara noziegumu nozīmi un nostāja šinī jautājumā kļūstot arvien „remdenāka".

NYHT, DM

Ģenerālis Sviridovs no Ungārijas pārcelts uz Austriju

„New York Herald Tribune" ziņo, ka Austrijā daudz pārrunu izraisījusi ziņa, ka padomju ģenerālis Sviridovs no Ungārijas pārkomandēts uz Austriju, lai gan nesen Budapeštā oficiāli paziņoja, ka viņš atgriezīsies Krievijā. Diplomāti un karavīri uzskatot Sviridovu par „politisku ģenerāli", kas ieguvis daudz pieredzes Ungārijā. Viņš visvairāk palīdzēja „atklāt ungāru sīkzemnieku sazvērestības". Ievērojot to, ka krievi savā joslā nesen atlaiduši augstus austriešu policijas ierēdņus un acīm redzot gatavojas pastiprināt komūnistu partijas darbību, sabiedroto štābos uzskata Sviridova ierašanos par sevišķi svarīgu. Austrijā tagad esot divi „politiski ģenerāļi", jo par ģenerāli Želtovu, kas tur bijis jau agrāk, sabiedrotie ziņojot, ka viņš esot īpašs Staļina favorīts. Pirms 18 mēnešiem viņš esot atgriezies no Maskavas automobilī, ko viņam personīgi dāvinājis ģenerālisims. Sabiedroto kontrolkomisijas sēdēs izšķirīgo vārdu par padomju nostāju esot teicis Želtovs un nevis nominālais virspavēlnieks Kurasovs. Domā, ka Želtovs arī turpmāk kārtošot padomju attiecības ar citiem sabiedrotiem, bet Sviridovs pievērsīšoties iekšējām austriešu problēmām.

NYHT

Brazilija pārtraukusi diplomātiskos sakarus ar Padomju Savienību

Brazilijas valdība oficiāli pārtraukusi diplomātiskos sakarus ar Padomju Savienību. Iemesls: neapmierinoša padomju atbilde uz Brazilijas protestu par „Izvestijas" uzbrukumiem Brazilijas prezidentam, valdībai un armijai. Pēc AP ziņām, iespējams, ka Brazilijas paraugam sekos arī Čile un vēl citas Dienvidamerikas valstis.

Brazilija nodibināja diplomātiskos sakarus ar Padomju Savienību 1945. gadā. Līdz tam laikam tā nebija padomju iekārtu atzinusi.

NYHT

Padomju Savienība sabotēs interim komisiju

Pēc sīvām debatēm, kurās Gromiko pateica, ka Padomju Savienība boikotēs amerikāņu ierosināto UN interim komisiju, UN politiskā komisija sestdien tomēr ar 38 pret 0 balsīm nolēma dibināt apakškomisiju, kas apspriedīs interim komisijas dibināšanu un statūtus. Vēlot pārstāvjus jaunajai apakškomisijai, Padomju Savienības un Čechoslovakijas pārstāvji atteicās tajā piedalīties. Ievēlēja Anglijas, ASV, Argentīnas, Austrālijas, Brazilijas, Ķīnas, Francijas, Indijas, Libanonas, Holandes un Meksikas pārstāvjus.

Debatēs pirms nobalsošanas par apakškomisijas radīšanu, paasu runu teica Anglijas pārstāvis Šaukross, kas ierosināja mīkstināt amerikāņu priekšlikumu, nosakot, ka interim komisija drīkst apspriest tikai tādus jautājumus, kuru apspriešanu kopsapulce nevar nobeigt, un tādus, kas paredzēti nākošai kopsapulcei. Pēc tam viņš aicināja padomju delegāciju izbeigt pretošanos, jo tai neesot pamata. Višinskis esot uzbūris drausmīgu ainu, kur parādās kara kūdītāji, fašistiskas bestijas, nezvēri un spēki, kas, tumšā sazvērestībā slēpdamies, tīkojot pēc UN chartas dzīvības, lai nolaupītu veto tiesības, ko nesavtīgā Padomju Savienība izlietojot tikai mazo valstiņu labā, kas, diemžēl, gan neesot par to pateicīgas. Višinskis 16 reizes esot apgalvojis, ka interim komisija apdraudētu UN chartu, bet tomēr tas esot tikai tukšs arguments. „Vai padomju kollēgas nevarētu panākt mums pusceļā pretim?" jautāja Šaukress.

UN Palestīnas komisijā angļu koloniju ministrs Krīčs Džoness atkārtoja, ka Lielbritanija negrozīs lēmumu atteikties no mandāta tiesībām Palestīnā un jau gatavojas lēmuma reālizēšanai. „Daily Telegraph" ziņo, ka 40.000 britu karavīru, tas ir puse no Palestīnas garnizona, aizbrauks vēl pirms šīgada beigām. Žīdu militārajai organizācijai „Haganah" esot 70.000 biedru, kas gandrīz visi cīnījušies sabiedroto armijās kara laikā. Arabu kaujas grupām Palestīnā, turpretim, esot tikai ap 20.000 vīru, bet toties lieli ieroču krājumi.

Arabu līgas pārstāvis Anglijā paskaidrojis, ka ASV „tuvredzīgie" politiķi esot ļāvuši cionistiem sevi piekrāpt. Padomju Savienības paziņojums, ka tā piekrīt Palestīnas dalīšanai, esot „nodevība", ar ko tā ieguvusi sen kārotās tiesības runāt kopā ar ASV un Angliju par Tuvo austrumu jautājumiem.

NYHT, NZ

Asi uzbrukumi Bērnsam par viņa sensācionālo grāmatu

UN APRINDĀS BAIDĀS NO TĀLĀKAS AMERIKĀŅU — PADOMJU ATTIEKSMJU PASLIKTINĀŠANĀS

ASV bijušā ārlietu ministra nupat publicētā grāmata „Atklāti runājot" radījusi vislielāko ievērību, jo tā atklāj daudzus svarīgus un līdz šim atklātībai nezināmus faktus par „lielo četru" konferencēm kara laikā un pēc kara, kā arī aizstāv stingru nostāju pret Padomju Savienības politiku. Vissensācionālāko ietekmi atstājis Bērnsa ieteikums vajadzības gadījumā piespiedu kārtā padzīt padomju karaspēku no Vācijas. Tūlīt pēc Bērnsa grāmatas parādīšanās, Anglijas ārlietu minstrija atsaukusi apgalvojumu, ka Anglija un Padomju Savienība 1944. gadā būtu vienojušās par ietekmes joslu sadalīšanu savā starpā, atstājot Grieķiju Anglijas, bet Rumāniju Padomju Savienības orbītā. Runa bijusi tikai par to, kā sekmīgāk koordinēt militārās operācijas šinī Eiropas daļā.

Vai... ...lieli angļu laikraksti asi uzbrū... Bērnsam par tik atklātas grāmatas pūblicēšanu pašreizējos apstākļos, jo tā nevarot veicināt miera saglabāšanu. „The Times" ievadrakstā norāda, ka Bērnss esot grāmatu rakstījis niknā gara stāvoklī. Viņa ieteiktajai politikai pret Padomju Savienību, ja tai būtu plašāka amerikāņu tautas piekrišana, varētu būt katastrofiskas sekas. Nedz Maršalam, nedz Bevinam neesot iemesla būt pateicīgiem Bērnsam par šo soli, ievērojot priekšā stāvošās sarunas Londonā ar Molotovu. „The News Chronicle" raksta, ka Bērnsa grāmata esot lielisks materiāls Maskavas propagandistiem, un esot jānožēlo, ka Bērnss tās publicēšanai izvēlējies pašreizējo momentu. „Daily Mirror" saka, ka Bērnss atklāti aizstāvot karu pret Padomju Savienību, un jautā, vai šāda rīcība būtu jāuzskata par ļaunprātību, idiotismu vai abu sajaukumu. Šaviem uzskatiem Bērnss Anglijā neatradīšot piekritējus.

„The New York Herald Tribune", turpretim, apsveic faktu, ka Bērnss nav kautrējies „runāt atklāti" par pēdējo trīs gadu diplomātisko vēsturi laikā, kad viņā atklājumiem ir vairāk nekā tikai vēsturiska nozīme. Bērnss, kas personīgi stenografējis Ruzvelta sarunas ar Staļinu un Čerčilu Jaltā un bijis klāt visās svarīgākajās starptautiskās konferencēs, savā grāmatā dodot faktu materiālu, kas nepieciešams, lai saprastu kā ASV, tā Padomju Savienības ārlietu politiku. Šie materiāli dodot loģiskus secinājumus par motīviem, kuru dēļ Padomju Savienība noraidījusi Maršala plānu. Bērnsa grāmata varbūt arī izbeigšot mītu, it kā amerikāņu ārlietu politika strauji mainījusies pēc Ruzvelta nāves. ASV un Padomju Savienības draudzīgās attieksmes kalngalu esot sasniegušas Jaltas nolīguma laikā. Bērnsa publicētie materiāli rādot, ka jau drīz pēc tam sākusies attieksmju pasliktināšanās.

Bērnss savā grāmatā, izsekojis padomju ārpolītikai, atzīst, ka Padomju Savienības mērķis ir pakļaut sev visu Eiropu. Vienīgā iespēja stāties tam pretim esot jebkuru mazāko agresijas aktu nodot UN Drošības padomei un pēc varbūtēja padomju veto lemt par „kollektīviem soļiem". Bērnss apliecina, ka jau Ruzvelta laikā attieksmes abu lielvalstu starpā bijušas sliktas. Īsi pirms Ruzvelta nāves Čerčils viņam rakstījis, ka ik brīdi esot jārēķinās ar krīzi rietumvalstu un Padomju Savienības attieksmēs. Mēnesi pēc Jaltas konferences Ruzvelts pats Bērnsam izteicies pesimistiski par attiecību tālāko izveidošanos.

Daudzi UN delegāti Ņujorkā izteikuši stipras bažas par Bērnsa grāmatas ietekmi turpmākjā amerikāņu-padomju politikā, atsakoties tomēr no savu atzinumu publicēšanas ar vārdu. Kāds no delegātiem izteicies, ka viņa dzimtenē Bērnss par šādu grāmatu dabūtu 7 gadus cietumā.

NYHT, NZ

ĪSUMĀ

Šodien Anglijas karalis atklās parlamenta sesiju, runās Etlijs un Čerčils.

Berominsteras raidītājs ziņo, ka Polijā sācies jauns apcietināšanu vilnis. Apcietināti arī oficiālās preses aģentūras darbinieki.

Noslēgušās Grieķijas un Turcijas sarunas par muitas ūniju. Grieķijas ģenerālštābs sadarbosies ar amerikāņu militāro misiju karaspēka papildu mobilizācijai, apbruņošanai un nacionālas gvardes dibināšanai.

Rumānijas apsardzības ministrs apsūdzējis liberāli nacionālo partiju un tās vadītāju Bratianu par sazvērestības plāniem. Partijas mītekļi esot atrasti ieroči.

„Izvestija" pārmet zviedriem, ka Zviedrijas ģenerālštāba ārzemju informācijas nodaļas šefs kādā laikrakstā aicinājis nodot Skandinavijas lidlaukus amerikāņu aviācijas atbalstam.

No slepeniem dokumentiem, kas tagad atrasti un publicēti dāņu laikrakstā „Aftenbladet", redzams, ka Hitlers gatavojies proklamēt sevi par „vācu dievu." Bībeli tad aizliegtu, bet „Mein Kampf" izsludinātu par „vāciešu svēto grāmatu." Visu baznīcu krustus atvietotu ar kāšu krustiem.

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER
Nr. 79. (86) 1947. g. 21. oktobrī

Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

TUVOJAS IZŠĶIRĪGI NOTIKUMI

Nāk trešā pēckara ziema. Šķiet, kaŗa sistām brūcēm vajadzētu būt jau daļēji sadziedētām, agrākajai labklājībai pamazām atgriezties. Bet ko mēs vērojam? No visām pusēm nāk brīdinājuma signāli, ka šī ziema būs ļoti grūta, grūtākā no pēckaŗa ziemām. Nebūs pietiekami maizes, pietiekami kurināmā, trūks daudzas citas vajadzīgas preces. Jauni ierobežojumi nepieciešami un dažuviet tie pārsniegs kaŗa laika restrikcijas. Tautās valda bažas par nākotni, vairojas streiki un nemieri. Dzīve iet uz leju, ne uz augšu — ir skaidrs, ka kaut kas nav kārtībā. Valdību vīri spriež un gudro, kā tikt laukā no kļūmīgā stāvokļa, kā pārvarēt krizi, bet atbilde šim jautājumam vēl nav atrasta. Lielas, un kā mēdz teikt, mazas tautas pēdējās cerības lika uz Maršala plānu par palīdzības sniegšanu Eiropai, bet arī šīs cerības draud izsīkt, sajūsma par pašu plānu ir stipri mazinājusies. Un, ja arī tiešām izdotos šo plānu realizēt, tad, pēc Amerikas ekspertu atzinuma, daudzas valstis nemaz nespēs šo palīdzību sagaidīt, tām nepieciešama ārējā palīdzība jau pašos tuvākos mēnešos.

Kur meklējama vaina visām tagadējām grūtībām? Vai tikai šīgada sausā vasara un tai sekojošā neraža daudzos apvidos, vai arī angļu ogļraču nespēja ražot vairāk ogļu būtu tām par pamatu? Dabas katastrofas un citi nelabvēlīgi apstākļi ir bieži piedzīvoti, tas nevarētu būt pietiekams iemesls tik dziļai un vispārējai krizei. Vai īstais iemesls nav meklējams kur citur, vai vispārējā depresija nav vairāk politiskas, nekā ekonomiskas dabas?

Lai ieved pasaulē stabilitāti, lai atsvabina cilvēci no bailēm par jaunu briesmīgu agresiju, lai atbrīvo jau iekaŗotās tautas no verdzības, lai izskauž visādas piektās kolonnas, kas strādā citas valsts uzdevumā un kūda pilsoņus pašus pret savu valsti un grauj to morāli, tad pasaulē iestāsies nomierināšanās, tad cilvēkos atkal atgriezīsies griba dzīvot un prieks strādāt. Tikai tad iestāsies celš augšup. Cilvēce neko tā nekāro, kā mieru un iespēju brīvi baudīt savā darba augļus. Bet ir kāda ļauna vara, kas visam tam pretojas, kas ir ieinteresēta, lai pasaulē valdītu posts un nabadzība. — Jo sliktāk, jo labāk, — skan viņas sauklis. Pārtikušā un apmierinātā pasaulē tai nav cerību gūt uzvaru, pakļaut pasauli savai tirannijai ir tās mērķis.

Pasaule sākusi to saprast un redzēt, bet trūkst vēl īstas gribas pretoties ļaunumam. Tā vēl vienmēr cer uz saprašanās iespējām, bet visās līdzšinējās konferences ir varējušas konstatēt tikai vienu: ka kopēju valodu starp diviem pretpoliem nav iespējams atrast. Un tas arī nebūs iespējams, kamēr ļaunumam netiks darīts gals. Nekāds miers, nekāda stabilitāte, nedz labklājība neatgriezīsies, kamēr desmitiem miljonu cilvēku smok svešā virskundzībā, bet daudziem citiem miljoniem šis pats liktenis draud kuŗu katru brīdi.

No visām pusēm atskan brīdinājuma saucieni: glābiet Eiropu! Bet tā nav visa Eiropa, kas ar to tiek domāta, tā ir tikai Vakareiropa. Austrumeiropa tiek uzskatīta jau par neglābjamu. Bet Eiropa ir viens organisms un tikai apvienota tā var pildīt savu vēsturisko lomu, tamdēļ nevar glābt Vakareiropu, neglābjot visu Eiropu. Vakareiropai nepieciešama Austrumeiropa un otrādi, apvienotas tās viena otru papildina, sadalītas tās nīkuļos un Eiropas loma, kā tāda, būs izbeigta. Tamdēļ nepietiek ar patlaban valdošo politiku „ne soli uz priekšu", bet jāpilda kaŗa laikā dotie solījumi, ka visām tautām, kas bijušas brīvas pirms 1939. gada, ir atkal jāatgūst viņu brīvība.

Šie solījumi nav vēl izpildīti, bet pasaule uz to gaida.

„Londonas Avīze"

Vai vecā programma jaunā versijā?

AUGSBURGAS DP MEMORANDS IRO „PADOMDOŠANAS" LIETĀ

Pēc Augsburgas 1062. IRO vienības paziņojuma, ka tuvākajās dienās sāksies nometnēs dzīvojošo DP ģimeņu padomdošana, Augsburgas baltiešu un ukraiņu pārstāvji — Hochfeldas, Haunštetenes un Sommes nometņu komitejas vienības direktrisei šai jautājumā iesniegušas kopēju memorandu, lūdzot panākt Heidelbergas lēmuma atcelšanu par jauno „ģimeņu padomdošanas" akciju, kas, kā norādīts iesniegumā, pēc apstākļiem spriežot, nav nekas cits, kā sava veida jauns „skrīnings".

Par jauno akciju Augsburgas DP nometņu iemītniekus nesenā apciemojumā informēja trīs IRO ierēdnes. „Ģimeņu padomdošanas" akcijas nolūks, pēc ierēdņu paskaidrojuma, esot iegūt nepieciešamo informāciju DP nometināšanas jautājumā. It sevišķi trūkstot ziņu par ģimeņu un atsevišķu DP vēlamajām izceļošanas zemēm. Ierēdnes rādījušas arī akcijai lietojamās aptaujas lapas paraugu, ar virsrakstu „Lūgums pēc IRO sagatavošanas komisijas aizgādības". Aptaujas jautājumu raksturs, teikts iesniegumā, tomēr lielā mērā politisks un līdzīgs agrāko armijas skrīningu aptaujām. Jautājuma par vēlamo izceļošanas zemi aptaujā nemaz nav. Ierēdne, kuŗai paredzēta jaunās akcijas vadība, ir jauniecelta tiesīguma noteikšanas ierēdne (eligibility officer).

Augsburgas četru tautību 10.000 DP vārdā komitejas memorandā apliecina gatavību sadarboties jebkuŗā atzītā ziņu iegūšanas akcijā nometināšanas jautājumā vai pakļauties kompetentai padomdošanai, bet ceļ iebildumus pret šo funkciju uzticēšanu ierēdnim, kuŗa uzdevumi ir citādas dabas. Memoranda iesniedzēji arī apšauba pieteiktās akcijas tiesīgumu. IRO nolīgumā ar ASV gan paredzēta zināmu ārpus nometnēm dzīvojošo kategoriju skrīnēšana, neattiecinot to uz tiem DP, kas pirms 21. aprīļa jau dzīvoja atzītos pulcēšanās centros un skrīningā atzīti par tiesīgiem. Nebūtu nekāda pamata tagad lūgt pēc IRO aizgādības tiem, kam tā jau piešķirta agrāk ar minēto IRO un ASV starpā noslēgto līgumu. Saskaņā ar ASV valdības norādījumu, par DP aprūpi, apgādi un aizsardzību atbildīga vienīgi armijas virspavēlniecība, un IRO uzdevums ir tikai palīdzēt šo uzdevumu veikšanā. Arī ar pašas IRO sagatavošanas komisijas 5. septembra pavēli nometnēs dzīvojošie DP normāli jau atzīstami par tiesīgiem uz aprūpi un apgādi, teikts memorandā.

Nobeigumā memorandā noraidīta UNRRAs pasāktā nemitīgo skrīningu politika, ko jau divas reizes apturējusi armija un vēlāk asi kritizējis ASV Tautas pārstāvju nams. Šo vecās programmas atjaunošanu jaunā versijā memorands apzīmē par nehumānu un lūdz panākt tās anulēšanu.

Kanādā arī ārzemju strādniekiem ir iespēja studēt

Kāds bij. Flensburgas jūrskolas audzēknis, kas nesen nokļuvis Kanādā, raksta:

„Dzīvojam meža vidū, 27 jūdzes no tuvākās pilsētas Kapuskasingas, kuŗā ir 8000 iedzīvotāju. Mitināmies barakā, pa 20 cilvēku vienā istabā. Šeit esam 63 latvieši un kādi 30 vecie mežinieki. Ēst dod 6 reizes dienā: pl. 6 brokastis, pl. 9 uzkoda, pl. 12 pusdienas, pl. 15 cepumi, pl. 18 vakariņas un pl. 20 atkal uzkoda. Tā ir visās mežinieku nometnēs. Uz galdiem ir kafija, tēja, kondensēts vai svaigs piens, cukurs, marmelāde, sīrups, auksts šķiņķis, uzgrieztas desas, ceptas desas vai cepetis, kartupeļi, mērce, gurķi, tomāti, pupiņas un dažādi saldie ēdieni — ābolkūkas, rozīnmaizītes, apelsīni un daudz vēl tādu mantu, ko es nezinu vārdā nosaukt. Sākumā tīri vai apstulbām. Taču, ja salīdzina darba algu un šejienes preču cenas, tad aina liekas saprotama. Vislabākais uzvalks maksā 80—90 dol., bet parasts 35—50 d.

Gatavojam papīra malku. Koki ir tievi — egles tikai līdz 30 cm resnumā. Par mēra, kas ir 8 pēdus garš, 4 pēdu augsts un koka garums 50 collu, sazāģēšanu un sakraušanu maksā 4,25 dol. Normāli strādājot, vietējais strādnieks dienā izgatavo 3—4 mērus, izpelnot 12,75—17 dol. Ir arī tādi, kas 6 stundās izgatavo 4 mērus. Mēs sākumā pirmās 2 nedēļas strādājām par dienas algu (4,25 d.). Normāli strādājot 6—7 st. dienā, vienā mēnesī var apģērbties no galvas līdz kājām. Strādājam amerikāņu firmā un tā ir otra lielākā Kanādā.

Uz 12,500 br. t kuģa General M. B. Stevard, kas mūs pārveda pāri okeanam, vienības jaunākais virsnieks bija kāds 21 g.v. latvietis no Bostonas. Viņš dzimis Amerikā, bet runā vēl samērā labi latviski. Tas izrādījās jūrskolnieks, kam prakses braucieni ilgs 3 gadus. Šajā laikā viņš saņem 170 d. mēnesī pie visa brīva. Ja prot valodu, tad ASV jūrskolās varot iestāties arī ārzemnieki. Vasarā jābrauc praksē, bet ziemā par iekrāto naudu varot apmeklēt skolu. Arī Kanādā notiek apmēram tāpat. Gandrīz visi šejienes studenti, ieskaitot bagātos, vasarā strādā vai nu mežā vai uz dzelzceļa, bet par iekrāto naudu ziemā iet skolā. Otru latvju jūrnieku satikām Halifaksā. Iebraucot stacijā, bez dziedoņa Marisa Vētras, mūs sagaidīja arī tautietis Ķivītis. Viņš ir galdnieks uz kāda amerikāņu kuģa. Kad pateicām, ka mēs par šīm lietām interesējamies, viņš tūlīt gribēja izgādāt mums darbu, jo pašreiz esot jūrnieku trūkums. Tagad 10 mēnešu domāju nostrādāt mežā, mēģināšu tikt pie sava grāša un angļu valodas, bet pēc tam došos uz jūrskolu.

Kanādā ir organizācija, kas bez maksas izsūta visādas grāmatas. Izmantojot šo iespēju, cilvēki, kas dzīvo tālu no kultūras centriem, tomēr pat studē. Formāli to kārto tādējādi, ka jāaizbrauc uz kādu no tejienes augstskolām, jāimmatrikulējas un jāpalūdz, lai izsūta lekcijas pa pastu, kas maksājot nieka naudu. Var mācīties mājās un pāris reizes gadā aizbraukt eksaminēties. Tā kā starp mums ir daudz studentu, esam jau pieprasījuši tuvākas ziņas. Arī angļu valodu var iemācīties, jo apstākļi labvēlīgi. Ja vēlas, var pat visu dienu runāt angliski. Šejienes strādnieki nāk labprāt runāties un interesējas par Vāciju un citām svešām zemēm un lietām. Pieejami arī Kanādas un ASV avīzes un žurnāli."

Pārrunās DP ielaišanu britu Kolumbijā

Kanādas provinces Britu Kolumbijas lauksaimniecības ministrija piesūtījusi atbildi LCK priekšsēža vietniekam A. Reinam uz viņa 18. jūnija iesniegumu emigrācijas jautājumā. Iesniegumā bija sniegtas ziņas par latviešu DP sadalījumu pēc arodiem un citi statistiski dati, sevišķi uzsverot prasmi un vēlēšanos saistīties lauksaimniecībā, izceļojot uz Kanādu.

Atbildes rakstā paskaidrots, ka lemšana par pārvietoto personu pārcelšanu uz Kanādu piekrīt vienīgi Kanādas dominijas valdībai. Bet tā kā Britu Kolumbijas lauksaimniecības ministrija saņēmusi lielāku skaitu vēstuļu šinī jautājumā, tad to pilnībā pārrunāšot nākošā dominijas un provinču lauksaimniecības darba komitejas sanāksmē. Tad arī esot iespējami kādi ieteikumi par tādu DP pārvietošanu uz Britu. Kolumbiju, kas strādātu lauksaimniecībā.

Nometņu dzīve

Kemptenes DP nometnēs publicēts paziņojums tiem, kam ir „affidaviti" darba līgumi, garantiju vēstules un citi emigrācijai vajadzīgi dokumenti, un tiem, kam šādus dokumentus tuvākā laikā būtu iespējams dabūt, pieteikties IRO vienības birojā un šos dokumentus reģistrēt. Pie reģistrēšanas jāuzdod arī radniecība, kādā dokumenta izrakstītājs atrodas ar tā turētāju.

Lībekas latviešu grupa, kas 7. jūlijā atstāja savas nometnes, lai dotos darbos uz Angliju, pēc 100 dienu gaidīšanas, 14. okt. beidzot no Minsteras aizbrauca uz britu salām.

Nodibināta Latviešu ārstu apvienība Augsburgā. Tās priekšsēdis ir Dr. med. K. Apinis, bet valdē darbosies Dr. K. Maileposs, Dr. F. Tilmanis, Dr. A. Cukurs un Dr. G. Drillis. Aicināti iestāties arī apkārtējo nometņu un privāti dzīvojošie ārsti. Biedrība rīkos referātu vakarus un rūpēsies par profesionālo interešu aizstāvēšanu.

Dānijā ieradušies Kanādas un Austrālijas imigrācijas iestāžu pārstāvji. Pirmais baltiešu transports no Dānijas uz Kanādu paredzēts februārī. Priekšroka būs vieniniekiem, kas vēlas strādāt lauksaimniecībā. Austrālijas pārstāvji paskaidrojuši, ka emigrācija iespējama tikai nākamajos 5 gados. Pašreiz esot lielas grūtības ar transportu. — Ar 1. okt. likvidēta bēgļu nodaļa pie Dānijas Sarkanā Krusta, bet bēgļu aprūpi pārņems Dānijas sociālā ministrija.

Grupa latviešu Bolivijā, ap 70 km no Brazilijas robežas, nopirkuši 20.000 ha zemes. Valdība ārzemniekiem ļaujot dzīvot nacionālā kopībā, kāpēc zemi izmantojot latviešu kolonijai. Apgabals atrodas 470 m virs jūras, tuvākais dzelzceļš esot 80 km, ziņo „Baltiešu Ziņas Austrijā".

„Ļaujiet tiem ienākt"

AMERIKĀŅU ŽURNĀLA „LIFE" IESTĀŠANĀS PAR BĒGĻIEM

Amerikāņu žurnāls „Life" jaunākajā n-rā sniedz rakstu, kuŗā teikts: „Višinska pārspīlējumi UN pilnsapulcē, kur viņš apvainoja ASV kūdīšanā uz kaŗu un nolīgumu laušanā, bija komūnistu propaganda visbīstamākajā veidā. Bija tā, it kā būtu izdarīts sitiens ar dzelzs atkritumu tvertni pa galvu. Kad amerikāņi atvilka elpu, viņi reaģēja divējādā veidā. Vieni domīgi nokopa izbērtos mēslus. Otri sniedza atpakaļ tukšo tvertni un kliedza: „Višinskis ir melis!" Neviena no šīm reakcijām neved mūs visai tālu. Tāpat kā maz labuma argumentēt ar komūnistiem, arī viņu nozākāšana neved pie mērķa.

Tomēr krievu izraisītās dusmas varētu arī dot savu labumu. Prasīsim paši sev un darīsim zināmu pasaulei, kas ir ačgārns Amerikā? Vai mūsu morāle un politiskā pozicija ir tik laba, ka visi mūsu kritiķi ir meļi? Nē. Mēs esam vainīgi, vainīgi lielā noziegumā. Tas ir novārtā atstāšanas, nevērības un neievērošanas noziegums. Tā ir noziedzība, kas līdzinās verdzībai un kas Tomasam Džefersonam lika izsaukties: „Es drebu par savu zemi, domājot par to, ka Dievs ir taisnīgs."

Eiropā pašreiz ir 1.200.000 cilvēku, kas sabiedroto kontrolē dzīvo iesprostoti lielos būros. Apm. 1/5 ir žīdu, kuŗu sevišķo stāvokli dramatizēja nesen Hamburgā notikušās nešpetnības (Life, 22. sept.). Bet šis notikums tikai apēnoja miljona pārējo nelaimīgo, nožēlojamo nežīdu likteni, kuŗu stāvoklis, lai gan tas šķiet neticami, ir vēl daudz sliktāks. Šiem nežīdiem kādreiz bija mājas zemēs, kas tagad ir vai nu Krievijas daļa, vai krievu satelītu valstis.

Un tagad, jo vairāk „kāds, kas neatgriežas", izrāda pretīgumu pret atgriešanos, jo vairāk Pad. Savienība iestājas par atgriešanos. Jūs varat uzminēt — kāpēc. Jo, ja šie ļaudis tiktu palaisti vaļā kapitālistiskajā pasaulē, viņi būtu slikti komūnisma propagandisti.

Īsumā, — šie ļaudis nav DP. Viņi, vienkārši sakot, ir politiski bēgļi. Viņi bēg no komūnisma.

Divu gadu ritumā UNRAs direktoriem tika iekalts — bremzēt visas idejas, izņemot repatriāciju. To viņi arī darījuši ar visu sirdi un dvēseli. Pielietoja arī citus paņēmienus. Pag. rudenī mēģināja poļus ar 60 dienu pārtikas devu uzviļināt ceļam. Daudzi pārgāja robežu, bet tad atkal atbēga atpakaļ. Nacionālās nometņu avīzes, pat skolas un darbnīcas likvidēja, cenšoties lauzt noskaņojumi pret atgriešanos.

UN jūlijā pilnvaroja IRO pārņemt UNRRAs funkcijas. Tā vēl, pēc sava direktora vārdiem, ir „pagaidu organizācija". Viens ir skaidrs, tās galvenās finances pašreiz šķiet esam tikai zelta plombes no nacī nāves nometņu degkrāsnīm, apm. 3 milj. dolaru vērtībā. Galvenais sekretārs V. H. Taks cer nākošajos trīs mēnešos vismaz 96.000 kaut kur apmetināt. Bet kā ir ar pārējiem 904.000?

Krievi grib šo nožēlojamo miljonu dabūt atpakaļ uz savu territoriju, neprasot, vai tos aprūpē UNRRA, IRO vai kāda cita organizācija.

Mēs mēdzam savā zemē un arī tanīs zemēs, kas ir patiesas mūsu sabiedrotās, uzturēt lielu un slavenu patvēruma tiesību tradiciju. Komūnists Trockis bija ļoti priecīgs, ka varēja no caristiskās Krievijas bēgt uz Ņujorku.

Patlaban Amerikā, pie pašreizējās valdības, maz ko dara, vai arī maz ko var darīt, par labu šim nožēlojamam miljonam. Bet kaut ko noteikti vajadzētu darīt un pie tam iespējami drīz. Lai gan viņi pašreiz ir kā vēža slimībai līdzīga grauzēja saistībā Rietumu pasaulei, tie var arī kļūt izcilus derīgi.

Šeit ir daži priekšlikumi, kas apgaismo bēgļu problēmu.

Ir viens vīrs U. Karusi, kas ir mūsu imigrācijas komisārs un kuŗu prezidents Trumens izraudzīja, lai viņš DP labā darītu visu, ko vien varētu. Viņš tagad ir ceļā uz Eiropu un viņam arī jau ir zināms, kur varētu novietot labu tiesu mūrnieku un drēbnieku. Tur ir vīrs vārdā V. Paklijs, kas, kā liekas, izstrādājis diezgan daudz plānu. Tur ir arī V. Stretons, Ilinoisas pārstāvis, viņš izstrādājis likumu, ar kuŗu nāk. 5 gados varēs iecelot 400.000 bēgļu (pastāv pat vēl vairāk kvotu, kas kaŗa laikā nav izmantotas). Gandrīz katrs ir par šo rīcību. Varbūt pat kongresa locekļi mainīs savu viedokli, kad viņu kollēgas atgriezīsies no Eiropas. Ja mēs uzņemtu visus Eiropas bēgļus — žīdus un nežīdus — tad tas mūsu apdzīvotību paceltu vairāk nekā par 1 proc. Un, kas zina, kādā apmērā tas paceltu mūsu demokratiskās bākas spīdekļa spožumu pasaulē, kas kļūst aizvien tumšāka? Vai ir kāda nācija, kas nevar apgalvot, ka viņa kļuvusi bagātāka ar tiem, kam tā sniegusi viesmīlību?

Mums jārāda priekšzīme, sniedzot patvērumu daļai no šī 1 miljona, kas bēguši no komūnisma. Dieva dēļ — burtiski un pietātes vārdā runājot — atbrīvosim šos ļaudis no viņu būriem!

Ļaujiet tiem ienākt, kuŗiem ir vēlēšanās nākt pie mums."

Dānijas tautiešu pūles

Latvieši Kopenhagenā organizē arodskolu, kur mācīs būvniecību, mechaniku un elektrotechniku. Mācības paredzētas vakaros, bet dienā skolēniem būs jāstrādā. — Bēgļu māksliniekiem Dānijā turpmāk vairs nebūs tiesības piedalīties atklāti rīkotos koncertos. Pēdējā atļauja izdabūta mūsu tautietes E. Eglītes koncertam. — Paziņots, ka 3—4 nedēļās likvidēs Ķeges nometni, tās iemītniekus pārvietojot uz Jonstrupi. — Dānijas bēgļu policija Balonparkā sākusi sieviešu — vieninieču pārbaudi, interesējoties, vai tās nav bijušas vācu dienestā. Pārbaudēs aicina arī vīriešus, kaut tie reizi jau pratināti.

Rūpes par tautiešu veselības aizsardzību un saglabāšanu bija galvenais pārruņu temats LSK darbinieku sanāksmē 12. okt. Rāvensburgā. Piedalījās LSK dir. R. Liepiņš, galvenās valdes loc. A. Gārša, LSK aizgādības noz. vad. A. Šilde, nodaļu pārstāvji un franču joslas latviešu ārsti. Nolēma pūlēties, lai varētu iegādāties ārstniecības līdzekļus un rūpēties par pārtikas papildināšanu ar tbc slimajiem tautiešiem.

75 tautieši, kas ārstējas Edmundstāles tbc slimnīcā Gēstachtā, pateicas slimnīcas jaundibinātās draudzes mācītājam P. Langinam par garīgo aprūpi un Špākenbergas nometnes latviešiem par lielo atbalstu. Pateicība arī Saules nometnes tautiešiem, sieviešu komitejai un mācītāja Kneza-Knezinska dzīvesbiedrei par veltēm.

Valkas nometnē līdzšinējo 980 nodarbināto vietā strādājošo devas turpmāk tiesības saņemt tikai 289 nometnes iemītniekiem. IRO arī noteikusi, kādām nodarbināto grupām tās izsniegs. Cigarešu devas paliek līdzšinējās. Valkas nometnes jaunievēlētā padome savā pirmajā sēdē pārrunājusi iespējas meklēt jaunus ienākumu avotus. Rūpīgi pārbaudīs nometnes darbnīcas. — Lai palīdzētu tautiešiem pārskološanās darbā technisko arodu skolā Valkas nometnē, rodoties attiecīgam skaitam interesentu, domāts atvērt jaunas klases mūrnieku, namdaru vai būvgaldnieku, mechaniķu, elektroinstallātoru un spēka mašīnu kurinātāju apmācīšanai.

Karavīru kapu komiteja pie LSK Eslingenā sākusi vienveida kapu zīmju pagatavošanu pēc arch. A. Rogas izstrādātā un ev. lut. baznīcas virsvaldes apstiprinātā meta. 70 cm platā un 62 cm augstā piemiņas zīme betonā maksā ap 100 marku, bet jūras marmorā 320 marku. Karavīru kapu komiteja drīzumā pagatavos piemiņas zīmes trimdā mirušajiem bij. karavīriem. Šim vajadzībām jau saziedots 20.000 marku. Bij. karavīru piemiņas zīmes papildinātas ar krustotiem šķēpiem.

VĒSTULES REDAKCIJAI

A. Ābers, Neietingā.

DANČI UN DZIESMAS

Nometnes tagad bieži apmeklē ārzemnieki, angļi, amerikāņi, kanādieši uc. Viņi nepazīst mūs, bet viņi vēro un pēta, kas un kur no mūsu vidus varētu derēt viņiem, viņu labumam. Bet mēs viņus visur saņēmām ar dančiem, dziesmām un citādiem savas kultūras parādījumiem. Tas nav slikti, bet vienpusīgi gan.

Man mājās arī ir bijuši ārzemju laukstrādnieki. Ja es toreiz būtu aizbraucis Polijā tos izvēlēties un man vajadzētu izšķirties, ko ņemt, tad es noteikti ņemtu tos, kas gan varbūt neprot dancot, bet prot un grib strādāt. Es saprotu, kāpēc Kanādas komisijas locekļi, strādniekus izvēlēdamies, raudzījās, kā kandidāts ģērbies, un parasti priekšroku deva sliktāk ģērbtajiem: viņi baidījās ievest baltročus. Tas viss.

Mums, tāpēc ārzemniekiem bez danču prasmes vajadzētu rādīt arī praktisko darbu prasmi un vispirms to. Darba prasme mums arī ir, tā tikai jāizceļ, jāparāda, tāpat kā to darām ar dančiem.

C. S. Rosenheimā

NEVIS VIŅŠ, BET VIŅA

Latvijas 69. numurā rakstiņā Dejotājas kājas vairāk vērts nekā dziedoņa rīkle, minēts kinoaktieris Džens Tirnijs. Viņš tomēr nav viņš, bet viņa — kinoaktrise Džena (Gene Tierney). Tirnija tēlo galveno lomu filmā „Laura", ko izrāda arī Vācijas kinoteātros.

Orchideja sapņo

E. ĀRONES UN E. FREIMAŅA KONCERTPROGRAMMĀ — TIKAI JĀZEPA VĪTOLA DARBI

Aizvadīts atkal viens koncerts. Citādāks nekā daudzi pārējie. Eižens Freimanis to sāk ar Jāzepa Vītola variācijām par Ej, saulīte, drīz pie Dieva, bet Elvīra Ārone beidz ar Jāzepa Vītola Mirdzas dziesmu. Tikai Jāzeps Vītols. Arī piedevās Jāzepa Vītola darbi. Un klausītājs vēlas, kaut būtu vēl viena piedeva — vēlreiz Jāzeps Vītols. Vēl un vēl!

Tā domā arī E. Ārone un E. Freimanis. 3 mēnešus viņi iestudējuši savu jauno programmu, ar ko tagad koncertē Dienvidvācijā, bet novembrī viesosies arī angļu joslas latviešu nometnēs. Tās ir 2 stundas Jāzepa Vītola skaņu pasaulē, kad no dzimtenes izdzītais cilvēks jūtas kā gara bagātnieks.

Mākslinieku nodomā ir arī vācu publikas iepazīstināšanu ar Jāzepu Vītolu. Grūtības rada dziesmu tekstu vāciskie tulkojumi, bet te savu palīdzīgo roku solījusi Jāzepa Vītola dzīvesbiedre. Tad vāciešiem tiks ne vien šis un tas no Jāzepa Vītola, bet arī mazas lāsītes no mūsu dzejas avotiem. Viņi jutīs, kā Fricis Bārda liek orchidejai sapņot un Aspazija aizved sapņu tālumā.

Jāzeps Vītols, bez daudzām citām reizēm, arī ar dziedones E. Ārones un pianista E. Freimaņa vidutājību jau agrāk bieži nostājies ārzemnieku priekšā. Mazajā ierakstu grāmatiņā, kur māksliniekiem pēc ik koncerta rodas pa jaunam veltījumam, paldies teikts dažādās valodās, sākot ar „I thank you" un beidzot ar „Merci". Nav zināms, cik katrs rakstītājs bijis patiess, cik izpratis Jāzepu Vītolu un viņa mūzikas tulkotājus, taču šķiet, ka tā nevarētu būt tikai pieklājība.

Bavārijā ir simtiem mazu pilsētiņu, kas tik līdzīgas viena otrai. E. Ārone un E. Freimanis dzīvo vienā no tām — Lauingenā, kur kādreiz bija prāva latviešu saime. Viņi Lauingenā arī vēl šodien nav tikai tādēļ, lai vasarā sauļotos un peldētos Donavā, bet komponista saimniecei ir klavieres. Dziedone mitinās turpat kaimiņos un arī viņa iztiek ar šo instrumentu. Un, ja ir klavieres, tad ir arī vēl daudz citu jaukumu. Tad rodas vēl viens liels kaimiņš — Jāzeps Vītols.

Vienā koncertā, pāris stundās, pavīd gan tikai viens vaibsts meistara Jāzepa Vītola sejā, bet arī tas no tiesas nabago trimdinieku dara bagātāku, lepnāku un pašapzinīgāku. Kaut Elvīra Ārone nodziedātu tikai Rozes visskaistākās, kaut Eižens Freimanis nospēlētu tikai mazo Šūpļa dziesmiņu — arī tad jau būsim izgājuši pa nometņu vārtiem, kopā ar Jāzepu Vītolu un Aspaziju aizstaigādami laimīgākā zemē — sapņu tālumā. Bet mēs dzirdam vēl daudz vairāk.

A. Š m.

Ilze Šķipsna

Garām...

Tu mani klausījies
Bet manis nedzirdēji,

Man acīs skatījies,
Bet manis neredzēji.

Tu teicies meklēt iet,
Es tepat blakus biju,

Pie sevis tvīki siet,
Es pati saites viju.

Bet īstā nezināji,
Tu roku sniedzi gan,

Bet pats man garām gāji.
Tad stājis klausījies,

Bet atbalss nedzirdēji,
Vēl šurpu skatījies
Un tomēr — neredzēji.

Kā tagad dzīvo dāņu zemnieki

„Daily Mail" sniedz speciālkorespondenci par dzīves apstākļiem pēckara Dānijā, kas jo interesantāka tāpēc, ka tās autors pats ir dānis. Viņš raksta:

„Zemniekam Hansam Danielsenam ir tikai divi iebildumi pret savu likteni: viņš žēlojas par muguras reimatismu un laika untumiem. Būdams neatkarīgs lauksaimnieks bagātajā lauksaimniecības zemē Dānijā, viņš apzinās, ka pieder pie laimīgākajiem cilvēkiem pēckara Eiropā, bet viņš apzinās arī, ka viņam un viņa biedriem uzlikts smags pienākums pēc iespējas apgādāt ar pārtiku nabago kontinentu, kas vēl vairāk cietis pēc tam, kad daba šovasar izrādījusies nodevīga.

„25 gados, kopš saimniekoju savās mājās," saka Danielsens, „man nekad nav bijusi tik slikta labības raža. Bargā ziema ar ilgajām pliksalām izsaldēja lielāko daļu rudens sējumu. Tad pašā pavasarī nāca ilgs, neparasts sausums. Mana rudzu raža ir tikai puse no normālās un arī auzas un mieži nav padevušies."

Par spīti tam Danielsena lauki, salīdzinot tos ar laukiem pārējās Eiropas malās, joprojām izskatās kā auglības paraugi. 20 govis ganās zālē, kas sniedzas viņām līdz ceļiem. Pēc dāņu paraduma katra govs piesieta atsevišķi pie pļavā iedzīta dzelzs mietiņa un tai jānoēd savs lauciņš tīrs līdz zemei, iekāms viņu pārvieto uz blakus vietu. Pusducis teļu ganās turpat blakus aplokā.

„Normāli man būtu vismaz vēl ducis govju," saka Danielsens, „bet tagad es nespētu tās izbarot. Dānija vienmēr ievedusi eļļas raušus un citu lopbarību no Amerikas un Afrikas, bet tagad krājumi gandrīz pilnīgi izsīkuši. Pēckara Dānija ir nabaga zeme, vismaz dolaru ziņā, un, lai ievestu lopbarību, kas mums vajadzīga, vajadzīgi dolari."

Danielsens audzē arī zirgus, un viņam ir 20 bēri. Daži palīdz ražas novākšanā, bet citi stāv aplokā, jūras vēju ostīdami.

Šī piekrastes zeme Zēlandes ziemeļos aiz Kopenhagenas ir viena vienīga plaša viļņainu lauku ainava, kur zaļumu izraibina balsinātas mājas, stalli un klētis, vecas ķieģeļu baznīcas, dažas baltas, dažas sarkanas pakalnu galotnēs, un vienmēr redzamas vismaz vienas lielas vēja dzirnavas, kas sniecas debesīs.

Danielsena māja, tāpat kā vairums viņa kaimiņu māju, ir viena puse no plaša četrstūra, kas zem viena jumta ietver māju, stalli, kūti un klēti. Vidū ir lielais pagalms, bruģēts kaltiem akmeņiem, kas pa vārtu aili tieši savienojas ar lielceļu. Pa nagalmu staigā vista ar cāļiem, citādi tas pilnīgi tukšs un tīrs kā istabas grīda.

Vienā pusē aiz svarīgāko ēku četrstūra ir atsevišķa cūku kūts. Tur aug milzums bēkona. Liela daļa no tā agrāk vai vēlāk nonāks uz angļu brokasta galdiem.

Tieši aiz dzīvojamās mājas ir košuma dārzs, kas joprojām tikpat krāšņs un ziediem bagāts kā miera laikos, väczemes egles ir koptas, rožu dobes košas, plašais maurs cirpts un spirgts. Aiz dzīvžoga ir sakņu dārzs, pēc citu zemju aprēķina gan pamazs, bet ļoti kopts un, acīm redzot, ražīgs. Pat zem ābelēm neredz nevienu zālīti un dobes, šķiet, ravētas katru dienu.

Vispār visā saimniecībā redzams, ka nav žēlots darba un pūles tās uzturēšanai. „Te strādāju es pats, mana sieva, manas divas meitas, trīs puiši un 50 gadu veca meita, kas bijusi pie mums kopš bērna dienām. 40 ha zemes un lopi nodarbina mūs cauru gadu."

DM

Manas darba gaitas Anglijā

FEĻETONISTS DRŪMAIS TĒLO SAVU JAUNO DARBA LAUKU

Piedodiet, mīļie lasītāji, ja šoreiz rakstu tikai par savām darba varoņa gaitām Anglijā. Iespējams, ka arī jūs reiz nonāksit Anglijā un iespējams, ka arī jums būs jāgāž tie paši kalni, kas man. Tādēļ gribu jums izpalīdzēt un jūs morāliski sagatavot. Cerības kļūt Anglijā par apriņķa agronomu vai par departamenta direktoru es jums silti ieteiktu neņemt līdz. Ievedmuita par cerībām, bez šaubām, nav jāmaksā, bet arī bez maksāšanas jums būs grūti šīs cerības auklēt. Dodoties uz Angliju, es jums ieteiktu līdzi ņemt tikai divas cerības, un proti: cerību, ka nedabūsiet smalku amatu un cerību atgriezties brīvā Latvijā. Personīgi man pirmā no šīm cerībām jau piepildījās, bet uz otras piepildījumu es gaidu par spīti dialektiskam materiālismam.

Ja es nedabūju smalku amatu, tad dabūju svarīgu amatu. Jūs ziniet, kas tas ir „kitchen porter"? Tas ir viens no vissvarīgākiem amatiem pasaulē. Ja nebūtu „kitchen porteru", miljoniem cilvēku aizietu bojā. I am kitchen porter. Latviski tas nozīmē, ka es esmu virtuves strādnieks — cilvēces labdaris un glābējs. Man ir jau vienas nedēļas prakse šajā amatā. Tas ir ļoti atbildīgs amats, kas prasa no cilvēka maksimālo garīgu un fizisku piepūli. Piemēram, ja jūs tējas vietā katlā iebērsit smalkas briketes, bet piena pulveŗa vietā — beržamo pulveri, visu šo maisījumu uzvārīsit un pasniegsiet Eiropas brīvprātīgajiem strādniekiem, tad daži simti līķu ir garantēti. No šī mazā piemēra jūs redzat, ka „kitchen porteram" jābūt augstākā mērā uzmanīgam, apdomīgam un tālredzīgam. No departamenta direktora tādas īpašības neviens neprasa. Protams, arī direktors varētu ievārīt krietnu putriņu, kas jāizstrebj citiem, bet arī atbildību viņš uzliktu citiem — saviem zemākiem ierēdņiem. „Kitchen porters" tā rīkoties nevar: zemāks par viņu nav pat virtuves kaķis, ja tas ir šefpavāra mīlulis. Tādēļ „kitchen porteram" jābūt savu uzdevumu augstumos un ar attīstītu atbildības sajūtu. Virtuve, mīļie lasītāji, nav departaments!

Es ilgi šaubījos pirms uzņēmos šo amatu, bet apsolītie 90 šiliņi nedēļā beidzot uzvarēja. Pirmo reizi ierodoties virtuvē, mani sveica visapkārt šņākdami katli: Pie viena no tiem mani tūlīt norīkoja un laipni lūdza izmazgāt. Tas nebija grūti un, divās vietās rokas apdedzinājis, es to paveicu.

„Very good!" — sacīja šefpavārs un veda mani pie kartupeļu mizojamās mašīnas. Tāda mašīniņa būtu īsts-atradums latviešu nometnēm Vācijā, kur kartupeļu mizošanas dēļ izcīna sīvus cīniņus. Ar tādu mašīnu bija prieks strādāt: kartupelīši no tās nāca balti kā sniega picinas ar dziļām un izteiksmīgām, melnām acīm. Šīs acis man ar nazi vajadzēja izoperēt. Uz vakara pusi šinī darbā jau sasniedzu zināmu virtuozitāti un rokā iegriezu tikai četras reizes.

Otrā dienā mani apmācīja angļu viras vārīšanā. Tā ir sarežģīta mākslа. Katlā jāielej 20 galoni ūdens, jāieber iekšā 4 mārciņas samaltu sīpolu, 2 mārciņas sakapātu burkānu, 2 mārciņas sāls, 4 mārciņas piparu, un kārtīgi maisot ar koka karoti, jāvāra trīs stundas. Cirvja kātu klāt neliek. Pēc trīs stundu vārīšanas, vira 200 personām gatava. Šādi pagatavota vira savam uzdevumam kalpo apm. 4—5 dienas no vietas un pēc tam pārpalikumu, apmēram 15 galonu, izgāž ārā. Īsti vēl neesmu skaidrībā, kādēļ vispār tādu viru vāra. Angļi viņu neēd, latvieši no tās bēg pa gabalu. Laikam tā būs kāda tradicija.

Trešā darbošanās dienā virtuvē apēdu pus mazgājamās blodas oranžpudiņa. Visu dienu apkārtējā pasaule man rādījās oranžā gaismā un es nejutos visai labi. Dzīves ceļš arī virtuvē ir allaž ērkšķiem klāts. Tagad esmu uzmanīgāks.

Drūmais

Kas un kur?

Slavenā amerikāņu vijolnieka Jehudas Menuhina viesošanās Berlīnē izvērtās par sensāciju. Ļaudis caurām naktīm stāvēja rindā pēc koncerta biļetēm un mēģināja tajā iekļūt pat no nama jumta. Piecu dienu laikā Menuhins deva īpašus koncertus par labu bērnu triekas apkarošanai, Berlīnes orķestru mūziķu atbalstīšanai, žīdu draudzei un Mariendorfas DP nometnei. Savu pārnacionālo, vispārcilvēcīgo uzskatu dēļ Menuhinam gandrīz radās konflikts ar Berlīnes žīdu DP kaislīgajiem nacionālistiem - cionistiem (arī viņš pats pēc izcelšanās žīds). Kaut gan tikai 31 gadu vecs, Menuhins koncertē jau 20 gadu. Vienā kara gadā viņš sniedzis 355 koncertus, pa daļai amerikāņu karavīriem. Aleūtu salās viņš primitīvos apstākļos 24 dienu laikā koncertēja 60 reižu.

Chronika

Jāņa Širmaņa pasaku Kriksis ar Ernesta Ābeles ilustrācijām un vāku izdevis E. Raita apgāds.

Trešo sezonu uzsācis Lībekas latviešu teātris ar M. Zīverta Cilvēks grib dzīvot. Teātra kollektīvs nolēmis darbu Lībekā turpināt cik ilgi vien to atļaus apstākļi. Nākošais jauniestudējums „Uguni" J. Zariņa režijā.

Kas ir „reakcionārs"

Tā kāda pārvietotā persona Baireitā lasītāja vēstulē vaicā „New York Herald Tribune" Eiropas izdevuma redakcijai. „Manā vecajā Čembera vārdnīcā šis vārds," — sarakstījis vēstules autors — „izskaidrots kā cilvēks, kas cenšas apvērst otrādi politikas gaitu". Saskaņā ar šo izskaidrojumu, ikviens totālitārā režīma pretinieks un demokratijas piekritējs ir reakcionārs. Tāpat komūnists, kas cenšas gāzt savas zemes demokratisko valdību, arī ir reakcionārs. Bet Čembera vārdnīca sarakstīta laikā, kad nevienam nebija ne mazākās jausmas, ko nozīmē, kā demokratija, patriotisms, nodevējs utt. Tempora mutantur un nos mutamur in illos! Varbūt Jūs spētu palīdzēt atsvaidzināt manu vārdnīcu."

Lēdijas un džentlmeņi — savelciet jostas!

Vienīgais, ko Anglijā netaupa itin nemaz, ir joki par valdības taupības programmu. Pēdējais, par ko ziņo „Daily Telegraph", ir šāds: „Kad lidmašīna, no ārzemēm atgriezdamās, lido virs Lielbritanijas parlamenta, tās apkalpotājs sauc: — „Lēdijas un džentlmeņi, jūs tagad atrodaties virs Anglijas strādnieku valdības galvenā mītekļa. Lūdzu savelciet jostas!"

Jānis Klīdzējs

RĪGAS UGUNIS

(1. turpinājums)

2.

Kūkodams dzeguzes balsī, aurodams brīžiem un Jēkabu vārdā saukdams, mežsarga Makšelis nāk uz šo pusi.

Jēkabs paiet nost no zāģu un cirvju trokšņa, atsaucas, svilpj un klausās, ka mežs aiznes atbalsis. Vai Makšelis būs dzirdējis un sapratis, uz kuru pusi jāiet? Jēkabs sauc vēl. Makšelis auro trīsreiz. Tā ir zīme, ka viņš ir dzirdējis,un kūkodams nāk arvien tuvāk.

Makšelis ir mežā dzimis, mežā audzis un jau no desmit metriem var saost, kur baravikas aug. Garu Kurzemes vasaru pie mežsarga dzīvojot, Jēkabs ir sadraudzējies ar puiku tā, ka tas pat vakariņas bez Jēkaba neēd. Ja kādu vakaru Jēkabs neatnāk laikā, Makšelis staigā ap māju un klausās, vai neatskanēs Jēkaba soļi, un neiet gultā, kamēr māte to panāk, pašmīkstinot gaisā aiz griestu sijas iesprausto zaru, kas ir mežsarga mājas likuma bardzības zīme. Makšelis ir trīs gadus vecāks par savu jaunāko brāli Ilmāru un viņam jau ir deviņi gadi, bet tas zars, kas iesprausts griestos, nosaka, ka viņa deviņiem gadiem nav vairāk brīvības kā Ilmāra sešiem. Jēkabs ir Makšela glābējs un reizēm vienīgā cerība, jo Jēkabs bieži vien palīdz izlūgt Makšela mātei dažādas atlaujas viņa labā. Nav mazums tādu lietu pasaulē, par ko Makšelim gribas iegūt skaidrību, un Jēkabam jāzina par visu to pastāstīt un izskaidrot. Tas viss Jēkabam neveicas nemaz tik viegli un vienkārši, jo Makšelis grib zināt ne vien par visu to, kas aug un dzīvo meža zālē un koku zaros un kas stenēdams elš ar jūras lielo muti vētru laikā, bet arī to, kas ir aiz saules tāluma. Sestdienu vakari pieder stāstiem par Rīgu, kuras torņus Makšelis līdz šim vēl ir redzējis tikai avīžu un grāmatu bildēs un uz papirosu kastiņas vāka. Vēl arvien līdz galam neatbildēti jautājumi Makšelim ir par Rīgas torņu gaiļiem un par tiem akmens zirgiem un jātniekiem ar noliektām galvām pie Brāļu kapu vārtiem. Šīs bildes Makšelis apskata arvien no jauna un grib, lai Jēkabs pastāsta atkal. Te arī Jēkabs ir tāds jocīgs palicis: reizēm viņš saka, ka viss jau esot izstāstīts, un klusē, tad citu reizi viņš stāsta, gluži citādi kā iepriekš stāstījis. Laikam gan arī Jēkabs pats visu nezina un tāpēc Makšelim ir bēdīgs prāts.

Jēkabs tādās reizēs klusē ilgi un viņā pašā staigā jaunas domas, kurām sākuma balsi ir devuši Makšela jautājumi. Vai nav dīvaini, domā Jēkabs, ka daudzām šī puikas domām ir spožāka uguns un skaidrāki tēli nekā man pašam? Viņam drosmes un patiesības arī ir vairāk nekā man. Viņš grābj savas domas pilnām saujām un uzreiz sēj, lai aug. Pirms es kādu savu domu gatavs izteikt, es prātoju, vai tik tas nav naivi, vai tā ir pieņemts un ko gan citi par to teiks? Ja nu kāds par mani varētu teikt, ka esmu naivs, tad, pret tādu kaunu nodrošinādamies, es labāk gudri pasmīnu un klusēju. Es neesmu teicis neko un tas nozīmē, ka man šī lieta pārāk skaidra un niecīga galu galā, lai es tai veltītu kādu savu vārdu. Citi, kas ir redzējuši mani smīnam, zina, ka neesmu naivs, ka esmu ļoti nosvērts savā gudrībā un ka esmu taisni tāds, kādu tagad prasa mūsu paaudzes nevainojamā mēraukla. Es domāju un smīnu, domāju un smīnu un nesaku neko un esmu ļoti apmierināts, ka tā varu. Smīnu arī tādās reizēs, kad nezinu ko atbildēt, un saku kaut ko īsi un vēsi un tas otrais tad jūtas neērti par to, ka viņš ir varējis būt tik naivs un jautāt izglītotam cilvēkam tik pašas par sevi saprotamas lietas. Tas ir sasists, uzvarēts un paliek stāvot pieklājīgā atstatumā. Būtu neprāts laist kādu pārāk tuvu. Tāds var redzēt par daudz un tāpēc var sākt vēl domāt, ka viņš līdzīgs tev, nē, ka viņš ir pat pārāks!

Tā Jēkabs izdomā un viņš pats sev liekas tik jocīgs. Ja tas nebūtu mazais Makšelis, bet kāds pieaudzis cilvēks, tad gan, laikam, pašam savās domās Jēkabam nebūtu drosmes tā atzīties, jo tas otrais varbūt varētu nolasīt viņa domas un redzētu Jēkaba sejā zūdam pašapziņu. Nē, to gan nē — lai kāds varētu domāt, ka Jēkabs ir naivs, ka viņš nav vairs vīrs, kas visās lietās spriedumus nogriež kā ar asmeni. Spriedumiem par visām lietām jābūt gataviem jau sen iepriekš un lielā krājumā, kā patronām ložmetēja lentā. Nospiež un šauj uz reiz. Ja nav vērts to darīt, tad klusē kā tērauds un akmens. Bet, tāpēc ka tu vēl neesi ne tērauda, ne akmens gatavības pakāpē, tad tu drīksti drusku savilkt lūpas par mazu bijību tam, kas no tevis iecerējis nezin kādu porciju maiguma.

Tikai tas mazais Makšelis ir traks puika. Viņš tavām domām un tavām acīm uzbrūk kā zvērēns un tad pēkšņi ar tevi sāk spēlēties tik skaisti kā divus mēnešus vecs šunelis, kas lec apkārt, laiza tev papēdi un smilkst, ja tu viņu pagrūd nost. Viņam nav bijis ilgi jānopūlas, lai arī tu pats klūtu tāds pats šunelis, spēlētos, smilkstētu un rietu un sāktu domāt, ka taisni tādam radījumam vislabākā dzīve pasaulē.

Tā nav tikai spēle, kur Makšelis ir guvis panākumus un Jēkabu uzvarējis jau pašā sākumā. Ar Makšeli sarunājoties Jēkabs pat nesmīn vairs. Viņam būtu kauns smīnēt, jo viņš domā, ka Makšelis varētu nolasīt viņa īstās domas, kas ne katreiz saskan ar to, ko Jēkabs izsmīn. Nē, vai nu tas nav jocīgi, ka Jēkabam reizēm ir bijis jādomā: vai tik šim meža bērnam nav Rentgena acis?

Vasara ir aizgājusi, nāks jau septembris un varbūt šodien vai rīt Jēkabam būs jāaizbrauc un viņš atkal ir reizēm izbrīnījies pats par sevi: viņam vairs nav drosmes par visu smīnēt, viņam neliekas grēks būt mazliet naivam. Vairs par to viņam nav kauns no sevis paša, kā tas bija agrāk.

Vai es atkal esmu atgriezies savā bērna prātā? Vai mans aukstais prāts ir atkusis saulē un aiztecējis sviedru svītrās? Vai mežs manī iekliedzis kaut ko jaunu? Nezinu, nezinu. Tikai esmu tāds kaunīgs un brīvs. No kā gan brīvs? Nezinu, tam nav vārda. Tomēr, tā kā būtu atbrīvojies no sevis paša un no tās formas, ko biju uzvilcis kā pierādījumu, ka esmu to uzskatu gvards, kas uz visu dzīvē notiekošo skatās pa slīpumu. —

Jaukdamies pa brīviem meža ļaudīm, Jēkabs ir atradis arī pats sevi, ka bez visādām rezerves bruņām viņš ir laimīgāks. Tagad viņam patīk ar visiem meža ļaudīm daudz runāt un kopā smieties. Viņš redz, ka no tiem var daudz arī mācīties, pat no bērniem ir ko mācīties. Ne vienu vien reizi tagad Jēkabam ir ienācis prātā: ja par kādu lietu tu nevari sevī skaidrību atrast, pavaicā bērniem, tādiem deviņgadīgiem puikām un meitenēm. Viņi lemj ar to dzīvo, brīvo nojautu, kas kā asns pēkšņi skrien uz augšu no pašas sēklas.

(Turpin. sekos)

Nometņu laikrakstu balsis

Lērtes Čerčila nometnes laikrakstam „L a t v i j a" iznācis 300. numurs. — „Latvija" ir viens no vecākajiem nometņu izdevumiem Vācijā, kas savas gaitas sāka 1945. g. 1. sept. Burgdorfā. Redaktors — R. Teivēns.

***

Lībekas „Ziņas" par turienes DP varietē teātra 1 gada darba atceri raksta: „Programmu mēģināts ieturēt atbilstošu DP publikas prasībām, galveno vērību veltot dejām un dziesmām". — Pamazām gan jau vērojams, ka amatu un valodu mācīšanās dejošanas un dziedāšanas priekus sāk traucēt. Jeb varētu teikt arī otrādi?

***

„Pēdējā laikā nometnē atkal pavairojušās zādzības," raksta „V i r c b u r g a s L a t v i e š u V ē s t i s" un 80 rindās brīdina Centrālās nometnes iemītniekus būt piesardzīgiem.

Čigāns, atvairot viņam domātos pārmetumus par zagšanu, kādreiz teicis: „Zagšana stāv kungu rokās." Izrādās tomēr, ak to prot arī mūsu DP. Šī nelaime nav piemeklējusi tikai vircburgiešus, bet arī vairākas citas mazas nometnes. Ja nu zagļu kungi tā labi padomātu, tad tajā laikā, kamēr viņi kaldina plānus par zādzībām, varētu paveikt daudz laba un krietna darba, kas sagādātu drošāku nākotni, nekā to sola kaut vai zagšanas virtuozitāte.

Visumā jau gan Vircburgā dzīvo godīgi cilvēki, kas nevēlas pat citu nozaudētas lietas: „Nometnes birojā saņemamas atrastas mantas — divas kleitas un viens zelta laulājamais gredzens," raksta tās pašas „Vircburgas Latviešu Vēstis".

***

Kleinkecas nometnes policijas priekšnieks „A u s m a s V ē s t n e- [illegible] nas atkal atļauta ģimeņu dārziņu apmeklēšana naktīs. — Vai kleinkecieši tik čakli, ka ģimeņu dārziņos strādā pat naktīs? Ne jau! Bargais rīkojums visu sauso vasaru smagi skāra makšķerniekus — sliešķu meklētājus.

S i x

Šim numuram pievienotas 2 lapaspuses, kuras saņem ATPŪTAI pasūtinātāji.

Latvieši uzvar baltiešu futbola turnīrā Augsburgā

MŪSU FUTBOLISTI PIEVEIC LIETUVIEŠUS 2—0 UN IGAUŅUS 1—0.— OTRO VIETU IZCĪNA IGAUŅI, TREŠO LIETUVIEŠI — ĒRIKS PĒTERSONS — BALTIEŠU LABĀKAIS FUTBOLISTS AIZVADĪTAJĀ TURNĪRĀ

Apakšējā uzņēmumā: mūsu pašreiz teicamākais futbola vārtsargs Jānis Bebris.

Tajā vasaras vakarā, kad 1930. gadā Montevideo beidzās pirmās pasaules meistarsacīkstes futbolā, no visiem kuģiem, kas atradās Urugvajas piekrastē, atskanēja neparasti signāli, 4 reizes nopūšot gari, bet 2 reizes īsi. Tas nebija nekas cits, kā lielo sacensību finālā spēles rezultāts: Urugvaja izcīnīja pasaules meistarnosaukumu, uzvarot Argentīnu 4—2. Tātad — pavisam moderns ziņu dienests! Mēs neesam dienvidamerikāņi, mūsu futbolistiem jāspēlē pat ar patapinātiem zābakiem un nevaram būt tik lepni kā argentīnieši, kas uz Eiropu atbrauc vieglos jērādas apavos, taču ir varens prieks pavēstīt ļoti patīkamu ziņu: baltiešu trešajā futbola turnīrā 17., 18. un 19. okt. Augsburgā, tāpat kā 2 iepriekšējos gados, atkal uzvarēja latviešu vienība. Uzvarēja arī bez E. Freimaņa, K. Ārena, H. Gaiļa un A. Vanaga, kas tagad jau atrodas ārpus Vācijas. Arī bez Pērkona, Puteņa, Krišjānova un vēl pāris vīriem, jo tie gan bija gaidīti palīgi mūsu vienībai, bet nevarēja ierasties. Tomēr uzvarēja!

—oOo—

Iepriekšējo gadu spēcīgākie pretinieki sacentās jau pirmajā spēlē, kad 1500 skatītāju, līnājot smalkam lietutiņam, pieredzēja latviešu 2—0 (1—0) uzvaru pret lietuviešiem. Tādos pašos ķiršsarkanos kreklos un baltās biksītēs, kādās senajās dienās bija brīvās Latvijas futbolistu reprezentējošās vienības tērps, mūsu vienpadsmitniekā laukumā ieradās Bebris (Valkā), Līdums (Vircburga), Laumanis (Valka) H. Jēgers (Augsburga), E. Pētersons (Sorndorfa), Lidmanis (Hanava), Konopasēvičs (Eslingena), Celmraugs (Oldenburga), Šeibelis (Valka), Koņeckis (Oldenburga) un Anūžis (Augsburga). Pēdējais gandrīz visu vasaru ārstēja pasasari lauzto kāju. Otrā puslaikā Anūža vietā spēlēja G. Lagzdiņš (Vircburga). Kas nu notika? Pieci kādreiz īsti varenie Latvijas valstsvienības „pīlāri" — Bebris, Laumanis, Lidmanis, Pētersons un Šeibelis — izrādījās mūsu sastāva mugurkauls arī šoreiz, tik daudz gadu pēc šo izcili futbolistu slavas laikiem! Ēriks Pētersons, kas 65 reizes reprezentējis Latviju un šajā zīmā mūsu futbola sporta ir rekordists, bija ne vien latviešu izlases pārākais pussargs, ne vien mūsu un vispār labākais vīrs laukumā, bet arī baltiešu teicamākais futbolists šajā turnīrā. Aizsardzībā ļoti droši spēlēja Laumanis, kam sekmīgi pielīdzīja Līdums. Bebrim viņu aizmugurē palika maz darba. Lidmanis un Šeibelis, kas arī katrs vairāk nekā 50 reizes ierindoti Latvijas valstsvienības sastāvā, nekad nepārvērtēja savus spēkus, bet prata tos pareizi sadalīt visām 90 minūtēm. Plašākas latviešu sabiedrības priekšā debitēja daugavpilietis Konopasēvičs, kas pāris spēles absolvējis pat Dienvidvācijas 1945. g. meistarvienībā VfB. Stuttgart. Viņš bija centīgs, ātrs un izturīgs uzbrucējs. Vārēja gan vēlēties spēcīgākus šāvienus vārtos, bet tas jau izrādījās visas mūsu vienības galvenais trūkums. No vecākās paaudzes futbolistiem vēl vienmēr iepriecināja Celmraugs. Viņš arī jau spēles 2. minūtē izcīnīja latviešu izlasei 1—0 vadību. Mūsu vienpadsmits mazāks vai lielāks pārsvars turpinājās no 1. līdz 90. minūtei. Taču niecīgais 1 vārtu handikaps lika mazliet nervozēt par latviešu uzvaru. Tikai tad, kad apm. 5 minūtes pirms beigām Konopasēvičs ieguva otros vārtus, latviešu techniskais un taktiskais pārākums, labākais starts, krietnākā izturība un raitākā saspēle pārvērtās arī skaitliski pilnīgi drošā pārsvarā. Korrektā un draudzīgā spēlē mūsu vienība izcīnīja pelnītu 2—0 uzvaru.

—oOo—

„Lai dzīvo Šeibelis!" — sajūsmā sauca mūsu futbola draugi, kad latviešu-igauņu sacensība ceturdaļstundu pirms spēles beigām neviens cits kā Alberts Šeibelis ieguva vārtus, un mūsu laudis izcīnīja 1—0 uzvaru. Viss tas notika gluži „šeibeliski". Viņš stāvēja ar muguru pret igauņu vārtiem, burzmā saņēma bumbu un no grūtā stāvokļa izdarīja sekmīgu sitienu. Pretinieku teicamais vārtsargs, Igaunijas kādreizējais valstsvienības spēlētājs Blosfelds bija pārspēts. Latvieši cerēja gūt vieglu uzvaru, kāpēc vienībā nebija Bebris un Pētersons. Igauņu jaunie spēlētāji tomēr diktēja teicamu ātrumu un mūsu reprezentantiem neklājās viegli, kaut viņi bija pārsvarā. Atskaitot ļoti labi spēlējošo Celmraugu, latviešu uzbrucēji kavējās ar vārtu sitieniem, ne vienmēr izdevās arī saspēle un galu galā bijām laimīgi par mazpārliecinošo 1—0 uzvaru. Ķiršsarkanojās tērpos ar Latvijas karodziņu uz krūtīm šoreiz spēlēja Lazdiņš (Augsburga), Līdums, Laumanis, H. Jēgers, Janševskis (Augsburga), Lidmanis, Konopasēvičs, Šeibelis, Blukis (Stutgarte), Celmraugs un Koņeckis. Igauņu sastāvā par aizsargu darbojās arī gandrīz 100 kg smagais lodes grūdējs A. Mālsteins.

—oOo—

Pēdējā dienā igauņi un lietuvieši spēlēja 0—0 neizšķirti. Lietuvieši gan bija ļoti labi pārsvarā, sevišķi otrajās 45 minūtēs, tomēr vārtus iegūt nespēja. Par to galvenie nopelni pierakstāmi igauņu augstās klases vārtsargam Blosfeldam un aizsargam Mālsteinam. Šoreiz vājāk nekā citus gadus apmeklētajā turnīrā, ko atklāja DP lietu augstākais virsnieks pie militārās valdības Augsburgā kapt. Kers, latvieši bija tiešām pārākie. Par izcīnīto uzvaru viņi saņēma Augsburgas IRO vienības direktrises Robertsones balvu — jauku šķīvi. Otro vietu ieguva igauņi, bet trešo lietuvieši. Sacīkstes teicami vadīja Augsburgas vācu tiesnesis Regendings. Mūsu izlases futbolistiem novembra vidū paredzēta spēle Vircburgā ar turienes vāciešiem, bet novembra beigās domāts izbraukums uz Austriju.

Arnolds Šmits

Krievija cer, ka jaunā Indija būs tās sabiedrotais

Reuters ziņo, ka uzņemšana, kas Maskavā sarīkota par godu Indijas pirmajai vēstniecei Padomju Savienībā Vijajai Lakšmijai, liecinot, ka krievi ļoti interesējas par Indijas politiku. Krievi, pēc Reutera vērtējuma, jau sen uzbrukuši angļu politikai Indijā un arī tagad atzīst, ka Indijas dalīšanas plāns bijis aplams. Tagad tomēr krievi cerot, ka neatkarīgā Indija arvien vairāk attālināsies no rietumu draugiem un no tā, ko krievi sauc par „rietumu imperiālisma ekspluatātoriem". Padomju prese nemitīgi turpinot pārrunāt „traģiski zemo dzīves standartu Indijā", lielo mirstību, sliktos apstākļus rūpniecībā un pastāvīgos bada un sērgu draudus. Visu vainu par šiem apstākļiem uzveļ Anglijai. Pēc Reutera domām, Indija varētu kļūt vērtīgs sabiedrotais Krievijai.

„LATVIJAS" ABONEMENTS,

pasūtinot laikrakstu pa atsevišķiem eksemplāriem (līdz 3 eks. iesk.), maksā RM 7.— mēnesī; pasūtinot kollektīvi vairāk par 3 eksemplāriem — RM 6.— mēnesī par eks. Sludinājumu maksa: RM 3.— par vienslejīgu iespiedrindu vai tai atbilstošu telpu; piederīgo meklēšanas sludinājumi par puscenu, bet ne mazāk kā RM 6.— par sludinājumu.

Abonementu pieteikumi, sludinājumi, naudas pārvedumi un korespondence adresējama „Latvijai", (13b) Günzburg/Do., Bürgermeister-Landmann-Platz 7.

Petkova „atzīšanās"

Būtu apvainojums cilvēka inteliģencei — iedomāties, ka bulgāru presē publicēto Petkova atzīšanās vēstuli ar nāvi sodītais bulgāru opozicijas vadonis patiešām būtu no brīva prāta parakstījis, izteicies kāds angļu ārlietu ministrijas pārstāvis. „Daily Mail" citēto Petkova atzīšanos, ko publicējis Sofijas laikraksts „Tēvzemes fronte", minētais angļu ierēdnis pēc tam nolasījis, jo „tā runājot pati par sevi". „Atzīstos, ka mana politiskā darbība pēdējos divi gados ir bijusi pilnīgi aplama," teikts Petkova atzīšanās rakstā. „Sarunas ar imperiālistisko valstu pārstāvjiem mani iedrošināja un uzmudināja šādai darbībai. Starptautiskā imperiālistu reakcija manu darbību izmantoja, lai cīnītos pret Bulgārijas un tās aizstāvja, lielās Padomju Savienības, interesēm, un šīs reakcijas politiskie pārstāvji šeit šo darbību ietekmēja."

Miris Roberts Lapainis

No dzimtenes saņemtas drošas ziņas, ka septembrī Rīgā 35 g. vecumā miris Roberts Lapainis — latviešu visu laiku labākais ledushokeja vārtsargs. Augumā mazais sportists, no Latvijas vienības 36 valstu sacīkstēm, mūsu krāsas aizstāvēja 22 reizes. Ar saviem izcilajiem sasniegumiem viņš bija latviešu ledushokejistu daudzu skaistu panākumu līdzveidotājs pasaules meistarībā, olimpiskās spēlēs, studentu pasaule meistarsacīkstēs un Eiropas meistarības izcīņā. 1932. g. Lapainis iestājās Universitātes sportā, un viņa sportista karjēra turpinājās 15 gadu. Arī mūsu labākais ledushokeja vārtsargs emigrācijā A. Ansons ir Lapaiņa skolnieks. Nelaiķis studēja architektūru un pēc viņa skumst arī studentu korporācijas Lettgalia saime.

L. Vēdējs

DAŽOS VĀRDOS

31 vācu kara kuģi un 1 peldošo doku, kas pēc Potsdamas noliguma piešķirti ASV, tās nolēmušas atdot Francijai. Kuģus pārvedīs novembrī.

Par spiegošanu Padomju Savienības labā, Irānas Azerbeidžanā apcietinātas vairāk simts personu.

Padomju iestādes Austrijā izteikušas nožēlu par padomju lidmašīnas nomesto bumbu, kas nonāvējusi kādu sievieti Macenas ciemā.

Tikai 265.000 kilovatu elektriskās enerģijas patlaban ir Bavārijas rīcībā, pret 600.000 kilovatu jūlijā.

Kokvilnu Bavārijā brīvā dabā izdevies izaudzēt Landshūtas apriņķī. Sēklas no ASV atvedusi atlaistī vācu kara gūstekņi un iesējuši kādas kafejnīcas dārzā. Turpat izaudzētas arī amerikāņu melones.

Austeru ēšanas „pasaules meistarības izcīņā" Atlantiksitijā šogad uzvarējis apēdis 144 austeres, bet „sieviešu klases" uzvarētāja — 186.

16 gadu vecs zēns, saukts „Pīters ar rentgena acīm", saistīts darbā Johanesburgas zeltraktuvju sindikātā, Dienvidafrikā, jo spēj noteikt pazemes zelta, dimantu un ūdens krājumus. Šādās vietās zēns redzot dažādas optiskas parādības — gaisa drebēšanu, mēnesnīcai līdzīgu spīdumu vai melnas svītras acu priekšā.

Policijas uzraudzībā baznīcā salaulājies kāds Berlīnes slaists, kas dienu pirms paredzētām laulībām apcietināts par kādu pārkāpumu. Policija paklausījusi viņa līgavas nemitīgām lūgšanām.

Savs karogs, balts krusts uz zili sarkana pamata, paredzēts Zāres apgabala jaunās satversmes projektā.

Otro reizi 2 nedēļu laikā Anglijā piedzimuši četrīši.

Jau 600.00 bēgļu ieplūduši Austrijā, galvenokārt no Dienvidslavijas, Ungārijas un Čechoslovakijas.

Sadarbība ar PSRS visās nozarēs arī turpmāk būšot Rumānijas ārpolitikas pamats, parlamentu atklājot paskaidroja karalis Michails.

Pēc visu 69 pasažieru izglābšanas, ar lielgabalu šāvieniem nogremdēta Atlantijas okeana vidū avarējusā amerikāņu lidlaiva.

Ūdens līmenis Reinā ir zemākais kopš 50 gadiem, un kuģniecība vairākos posmos gandrīz pilnīgi pārtraukta.

Ārkārtējās ASV kongresa sesijas sasaukšanu 1. decembrī par ļoti iespējamu uzskata senātors Bridža, kongresa izmeklēšanas komisijas vadītājs, kurš patlaban apceļo Eiropu.

Savstarpējiu aizsardzības paktu Ungārija drīzumā noslēgšot ar Dienvidslaviju, pēc tam, domājams, arī ar Bulgāriju, Padomju Savienību un Rumāniju, ziņo INS. Sarunas ar Dienvidslaviju noslēgšoties paredzamā maršala Tito apciemojuma laikā Budapeštā.

100.000 vīru liela „brīvo vācu armija" agrāko vācu ģenerāļu Paulusa un Zeidlica vadībā, pēc „New York Times" netiešas informācijas, esot sastādīta Padomju Savienībā. Armijas uzdevums būtu kalpot komūnistiskai vācu valdībai pēc Maskavas un Londonas konferences, paredzamā miera noslēgšanas un sabiedroto okupācijas karaspēka izvākšanas.

Ap 1300 cilvēku miruši ar choleru Ēģiptē kopš sērgas sākuma 23. septembrī. Sērgas dēļ paredzēts potēt visus 1,7 milj. Palestīnas iedzīvotāju.

Atturēties no valsts banketu rīkošanas šinī sezonā pārtikas taupīšanas nolūkā nolēmis prezidents Trumens ar kundzi.

J. Raiņa „Talas noskaņas zilā vakarā" maksā RM 6.50. Pasūtināmas vairumā un mazumā tikai pie **Visvalda Buka:** (23) Osnabrück/Haste, Am Schellenkamp 9—3.

Tautieties, latviešu zēni slimnīcā vēlas sarakstīties ar jums. Rakstiet **Pēterim, Miķelim, Krišam, Vitoldam, Mārtiņam, Vilnim, Aivaram un Robertam:** (24) Neustadt/Holst., Landeskrankenhaus, Haus 5. Ausl.

Seši vīri uz plosta

STĀSTS PAR BRAUKŠANU PĀRI OKEANAM

Jau ziņojām, ka 32. gadus vecais norvēģu pētnieks Heirdals ar pieciem biedriem uz primitīva plosta šķērsojis Kluso okeānu no Peru piekrastes uz 4000 jūdžu attālo Tuamotu salu Rarorijas rifu. Tagad „New York Times" publicē viņa paša radiotelegrafisko ziņojumu par piedzīvojumiem ceļojuma laikā. Heirdals starp citu ziņojis:

„Atskatoties uz mūsu ilgo ceļojumu pa Kluso okeanu, mēs visi seši vienojāmies, ka vadošajiem pasaules politiķiem vajadzētu, tāpat kā mums, pavadīt dažus mēnešus uz maza plostiņa atklātā jūrā. Mēs esam pārliecināti, ka tad viņu prāti nomierinātos, viņi iegūtu jaunu pasaules uzskatu un atgrieztos civilizācijā ar gribu saprasties un daudz jaunām idejām.

Kad Peru velkonītis 28. aprilī izvilka mūsu primitīvo bambuku baļķu plostiņu no Kalao ostas un palaida to okeana straumē, mēs gan nemēģinājām izbēgt no modernās pasaules grūtībām, bet devāmies ceļā, lai rastu atbildi jautājumam, vai senie dienvidamerikāņi ar saviem plostiem nav devušies uz Polinēziju un tādējādi kļuvuši šo salu iemītnieku senči. Bez tam garais ceļojums deva mums iespēju studēt grūtības, ar kurām kuģu avarijās cietušiem jācīnās uz plostiem. 101 dienā veicot 4300 jūdzes, guvām daudz meteoroloģisku, hidrografisku un citu atziņu.

Plānojot ekspedīciju, ļoti rūpīgi apsvērām apstākli, ka sešiem vīriem uz maza plostiņa jārēķinājas ar psīcholoģisku nesaskaņu briesmām. Bija ļoti rūpīgi jāizrauga līdzbraucēji. Jau pašā sākumā atziņu, ka divatā vien nevar braukt — divi viens otram apniktu tik ļoti, ka tie mēģinātu viens otru noslepkavot. Ja brauktu trīs, tad varētu gadīties, ka divi saprotas uz trešā rēķina un novestu trešo līdz pašnāvībai. Beidzot nolēmām, ka labākais skaits būtu seši. Nolēmām, ka katram jābūt speciālistam citā nozarē, bet visiem jābūt apveltītiem ar humora izjūtu un jārunā viena valoda. Bijām pieci norvēģi un viens zviedrs. Visi pieci bija man pazīstami, bet savā starpā nepazinās.

Pirms izbraukšanas visi kopā pārrunājām psīcholoģisku konfliktu briesmas, un visi apņēmās ceļojuma laikā divreiz apdomāt katru vārdu, ko teiks, jo uz maza plosta jūras vidū neapdomātam vārdam var būt smagas sekas.

Tiešām pierādījās, ka mums ceļā bija maz strīdu. Lielākās nesaskaņas radīja apstāklis, ka trīs no mums bija ļoti kārtīgi, bet otri trīs nē. Kārtīgie gribēja, lai pēc katras ēdiena reizes visus traukus un pannas novāc, otri domāja, ka vīru vidū tas neesot vajadzīgs. Katru reizi, kad balsis kļuva skaļas, mēs visi pēc iepriekšējas norunas sasēdāmies lokā un strīdu pārrunājām.

Mūsu plosts bija tiešs seno peruāņu un ekvadoriešu plostu atdarinājums. Saucām to par „Kon-tiki" (Saules dievs). Klāja virsma bija 15 metru gara un 6 metrus plata, bet mēs šo mazo plāksnīti padarījām pēc iespējas daudzveidīgu, vietām nosedzot to ar salmu paklājiem, citur atstājot kailus baļķus, tā ka staigājot rādās pārmaiņu sajūta. Plosta vidū uzcēlām 4,5 metru garu un 2,5 metru platu būdiņu, kur gulēt un slēpties no pārāk karstās saules. Vēja dēļ cēlām to tik zemu, ka iekļūt varējām tikai rāpus. Sienas bija bambuka un lapu pinuma, jumts banānu lapas. Pirmkārt, cēlām to tādā veidā, lai atdarinātu seno inku plostus, otrkārt, atzinām, ka raiba būda neapniks tik ļoti kā balts telts audekls. Psīcholoģiski šī būda radīja arī lielāku drošības sajūtu, jo nekādi nesaskanēja ar cilvēka ieaudzinātajiem priekšstatiem par viļņiem un niknu jūru. Starp citu, mēs gan arī drīz pārliecinājāmies, ka šāds primitīvs plosts ir ļoti drošs kuģošanas līdzeklis, jo pat vislielākos viļņos peld pa virsu kā korķis un tikai ļoti retos gadījumos mūsu būda mirka ūdenī. Jo ilgāk braucām, jo drošāki jutāmies. Kad gulējām savā būdā uz muguras, elpojām bambuka smaržu un raudzījāmies pa vaļējām durvīm uz jūru, tad bieži radās sajūta, ka guļam kaut kur džungļu vidienē un ūdens zilums ap mums ir vai nu iedoma, vai uzgleznota teātra dekorācija.

Tipiska diena uz Kon-tiki iesākās ar to, ka tas, kam tai dienā bija jāveic pavāra pienākumi, modināja mūs ar saucienu, ka vēl tikai piecas minūtes laika nopeldēties, jo tad brokastis būs gatavas. Bieži vien brokastīs ēdām svaigas lidojošās zivis, ko pavārs salasīja uz plosta klāja. Katru dienu ēdām trīs reizes plosta priekšgalā un katru reizi pieklājīgi apģērbāmies — tas ir — vai nu uzvilkām sporta biksītes vai apsējām dvieli ap gurniem.

Pārējā laikā nodarbojāmies ar dažādām lietām. Hermans mēdza cauru dienu pieskatīt plostu, pielāpīt baļķu sējumus, piepīt būdas zaru sienas. Knuts un Torstens naktīs mainījās pie radio aparāta, bet dienu laboja pētījumu instrumentus, laida gaisā meteoroloģiskus balonus un mērīja ūdens temperātūru. Knuts bez tam brīvā laikā cītīgi gatavoja mazu Kon-tiki modeli, bet Torstenam labāk patika ar šķēpu uzglūnēt delfīniem. Ērika uzdevums bija pastāvīgi kontrolēt mūsu plosta kursu un atzīmēt mūsu ceļu uz sīkām kartēm. Viņš bija mūsu navigācijas virsnieks un galvenais buru pieskatītājs un labotājs. Pie stūres stāvējām visi pa kārtai, mainīdamies ik divi stundas. Es pats visvairāk laika veltīju, pārbaudīdams novērojumus, filmēdams, griezdams koka figūriņas, peldēdamies un makšķerēdams haizivis.

Patiesību sakot, mums bija maz īsta brīvlaika, un garlaikoties nepaguvām. Mūsu radio darbojās tikai ar baterijām, un, tās taupīdami, tikai šad un tad paklausījāmies ziņas vai mūziku. Draugi bija sadevuši mums līdz veselu vezumu kriminālromānu. Tos izmantoja vienīgi Ēriks, kas mocījās ar reimatismu un izlietoja grāmatas šķirbu aizbāšanai starp plosta baļķiem. Visvairāk lasījām Bengta bibliotēku, jo viņš bija paņēmis līdz 73 grāmatas par socioloģiju, Hermana grāmatas par termodinamiku, dažus vecus laikrakstus un žurnālus un manus manuskriptus par amerikāņu un polinēziešu kultūras sakarību. Mēs bieži iegrimām filozofiskās diskusijās, un šais sarunās arī atzinām, ka tagadējos valstsvīrus vajadzētu izlikt uz plosta jūrā.

Nav šaubu, ka vēl ilgāks ceļojums būtu padarījis mūs vienaldzīgus un apatiskus. Zināma apatija jau parādījās pēdējās ceļojuma dienās. Kad kādā rīta ausmā ieraudzījām Pukapukas salu — pirmo Polinēzijas zemi — neviens no mums nebija sevišķi satraukts. Mēs, protams, bijām laimīgi, bet kad, mastā uzrāpušies, konstatējām, ka plostu nesīs sālai garām, vairāki no mums atgriezās būdā gulēt.

Mūsu ceļojums noteikti bija tuvinājis mūs dabai, mēs bijām attīstījuši primitīvu cilvēku maņas. Jutāmies it kā okeāns un vēji būtu izskalojuši mūsu dvēseles un atbrīvojuši tās no civilizēto cilvēku problēmām. Mūsu morāles uzturēšanai ļoti daudz palīdzēja apstāklis, ka ceļojums noritēja pilnīgi plānveidīgi, un visos negaisos plosts izrādījās drošāks, nekā paši bijām sagaidījuši. Tā iznāca, ka Tuamotu salās, uz krastu brienot, bijām daudz labāki draugi, nekā aizbraucot no Peru.

NYHT

✝

Dziļās sērās paziņojam, ka Edmundstāles slimnīcā pēc ilgas slimības miruši:

VILMA PUĶE dzim. Aboltiņa,

dzim. 1902. gi. 28. oktobrī Rīgā, mirusi 1947. g. 21. septembrī. Apbedīta Lībekā.

Bij. karavīrs

VOLDEMĀRS RADZIŅŠ,

dzim. 1919. g. 18. aprīlī Rozēnu pag., miris 1947. g. 24. septembrī.

Apbedīts Gēstachtas Špakenbergas Meža kapos.

Aizgājējus piemiņā paturēs

Edmundstāles slimnīcas latviešu pulciņš.

Iznākusi F. Straucha „Vācu valodas pašmācība". Cena RM. 20.— + sūtīšanas izdevumi. Grāmatu skaits ierobežots. Priekšroka skolām, kursiem un individuāliem pasūtinātājiem. Pēdējiem grāmatu piesūtu tikai pret iepriekšēju samaksu, skolām un kollektīviem (ne mazāk par 10 eks.) uz vēlēšanos arī ar uzliktu pēcmaksu. Vienīgais priekšstāvis: **Edg. Jakobsons,** (23) Post Hasbergen, Ldkr. Osnabrück, Gaste 35.

✝

Mūsu mīļais un neaizmirstamais

stud. arch. **Roberts Lapainis,**

dzim. 1912. g. 19. okt. Koknesē, miris š. g. sept. Rīgā.

Viņu mīļā piemiņā paturēs

latviešu ledushokejistu saime trimdā

LATVIJA ATPŪTAI

LATVIAN NEWSPAPER

JĀŅA ZVIRBUĻA ZĪMĒJUMI

(Beigas)

No Jēkaba arvien vēl nebija ne vēsts. Aizslīdēja dienas, nozuda nedēļas, aizvēlās mēneši, pagāja gads, un laika ritējums nedomāja rimt. Mēs klaušinājām pa iestādēm, iztaujājām vecos strēlniekus un meklējām Jēkaba dzimtajā pagastā. Ne vēsts. Laiks ritēja tālāk.

Kaŗi bija izkaroti, cīņas norimušas, ienaidnieki padzīti, ja neņem vērā bandas, kas vēl uzturējās Kurzemes mežos. Laiks ritēja. Karavīrs Jēkabs nepārradās. Krievzemes stepes bija plašas diezgan, lai tajās apgultos.

Robs, ko biju jutis savā jaunībā Jēkaba zuduma dēļ, pamazām aizauga. Es cēlu skatu brīvāk un augstāk, meklēdams piepildīt dzīvi. Un tad tikai es īsteni pamanīju sev tepat blakus Ingridu — būti, kas atmiņās saistīja gan ar gaišām bijušām dienām, gan, joprojām plaukdama un vērdamās, vedināja līdzi nākotnē. Es sāku apzināties, cik nepieciešama viņa pa šo laiku bija kļuvusi man; iedrošinājos domāt — arī es viņai. Un kad es Ingridai to jautāju, viņa bija gatava palikt pie manis arvien.

Mēs salaulājāmies ziemā manā dzimtenes baznīcā, kurp ilgas mani, zemei atrāvušos laucinieku, bija atvilinājušas atpakaļ. Sarmains kamanu ceļš, ilkss zvaniņam skanot, aizvizināja mūsu abējus vecākus, mūs un radus dievnamā. Abpus ceļam sniegos grima mežs, gaisos slējās varenas egles, un pazemīgā saule, caur zariem lauzdamās, spulgoja nolīkuša bērzu zaros. Brīnumains lauku svētdienas vienkāršums mani pārņēma nelielajā baznīciņā, sniegainā skaidrībā likās skanam ērģeļu prelūdija un jauno meiteņu, veco māmiņu un stingro vīru dziedātais korālis. Altārī plīvoja sveces; Ingrida un es sacījām jā. Vairāk nekā — viens vārds, diendienā dzirdēts, izteica vairāk, nekā visas mācītāja runas var izteikt. Un tad mēs braucām mājup. Garaiņi no kumeļu nāsīm pacēlās tikpat balti kā ziema mums visapkārt, gaiss bija dzidrāks par dzintaru, un zvaniņu skaņu vieglums nespēja traucēt meža mieru. Mežs mēmi svētīja mūs vēlreiz.

Un kad mūs bija svētījuši arī vecāki, izskanējušas radu runas, laimes vēlējumi un kāzu dziesmas un galdos vēl jauki gozējās pusē apēsti, sirsnīgu roku gatavotie lauku labumi, mulsināja miestiņš un vizēja vīns, mēs ar Ingridu izgājāmies no svētku nama. Pret nakts zvaigžņu segu slējās akas vinda ne mazāk svinīga kā pirmāk baznīciņa; klusums; miers. Zvaigžņu gaismā sniegs tikko manāmi mirdzēja. Dzestra bezgalība izplētās pār galvām. Mēs bijām divi vien, un mēs vērāmies tajā.... Daba un cilvēku attieksmes — šie ikkatru jūtu pamati, kas virza un ceļ dzīvi, bija ap mums un mūsos.

„Man nav vairs šobrīd kā vēlēties," čukstēju, „vienīgi mūsu drauga Jēkaba klātienes."

„Tu domā, ka tad..." Ingrida aprāvās, pabeigdama pēc mirkļa, „tava laime būtu pilnīga?"

„Pilnīga," es atbildēju. Mēs atgriezāmies istabā. Ingrida klusēja un atlikušo nakts daļu likās gurda.

Pagāja daži mēneši. Nāca pavasaris. Mēs mītām savā nelielā dzīvoklī Pārdaugavā. Kādu svētrītu abi brokastojām tādu pašu zivi kā nule. Savādi, ka atmiņa dažkārt piešķir vērību nieka sīkumiem, iedvesdama nozīmi lietām, kam ar notikumu gaitu nav nekāda sakara. Man tikās vērot, kā mazi saulstaru aplīši, izlīduši logā aizkariem, vizēja vāzes vēsajā malā un trinās gar skaudrajām asaku redelēm šķīvī, uzburdami galdā īsti zeltainu kluso dabu. Kafijas kanna kūpēja! Ingrida ielēja un devās virtuvē no jauna piepildīt. Kāds zvanīja. Piecēlos ielaist. Nesteigdamies slēdzu parādes durvis un nokabināju važu. Šorīt nebija vēl ārā būts. Atvēru. Manā priekšā stāvēja jauns cilvēks ar pazīstamu, ļoti pazīstamu seju — nē — jā — tas bija Jēkabs! Mulsumā nejaudāju izteikt ne vārda. Tad metos Jēkabam pretim; satvērāmies abās rokās. Ilgi mēmā līksmē krātījām tās. Es atguvos: „Nāc jel iekšā, labais, dārgais, beidzot sagaidītais draugs!" —

„Un tu, mans beidzot atrastais draugs! Gandrīz jau būtu noskumis, ka dzimtene mani, pus pasaules apbraukušu karotāju, vairs negaida nemaz!" —

„Par agru skumts, Jēkab! Šai namā tu būtu gaidīts viesis kaut pašā spoku stundā! Jo labāk, ja esi ieradies brokastlaikā; viss, kas te ir un viss, kā te nav, bet kas vēl tiks galdā celts, pieder tev! Sēdies, atpūties, baudi un — un — piedod, ka stostos tik aplam!..."

„Tu jau redzi un dzirdi, ka man neveicas labāk: eņģeļu mēlēm runāt neprotu, un klusēt neatļauj prieks!"

Abi bijām apsēdušies un, par spīti teiktajam, smaidījām un klusējām.

„Nu saki, kur tu biji palicis, no kurienes tu nāc?" man izlauzās pirmie jautājumi.

„Ak, — tik nemierīgs stāsts prasa mierīgāku noskaņu! Cauri visam Āzijas kontinentam, apkārt pa jūru un svešām zemēm, — kamēr mājās, kur sākās meklēšana pēc tevis un pēc Ingridas. Tevi atradu, Ingrīdu nevarēju saklaušināt. Kur viņa ir?"

„Te," es atbildēju, jo Ingrida parādījās durvīs.

„Tas taču lieliski," Jēkabs gluži apmulsis čukstēja, „Teodor, vai tu esi burvis un glabā savos tālākajos kambaros vēl daudz tādu laimes pārsteigumu? Bet nē, nekā jaukāka tu man vairs nevari dāvāt! — Ingrida!"

„Jēkab!"

„Sēdieties, bērni, ņemiet krēslus un sēdieties un nesāciet raudāt!" es raudzīju jokot, bet pašam asaras bija saskrējušas acīs.

Turpmākie mirkļi pagāja, mums ar Ingridu sacenšoties Jēkaba apkalpošanā, viņam — atbildot uz nebeidzamo jautājumu krusu, līdz viņš pats ieprasījās: „Bet, Teodor, kā Ingrida šorīt gadījās pie tevis?"

Šo apstākli paskaidrot man nemaz nebija ienācis prātā; es paraudzījos Ingridā; tā bija piesarkusi un mulsa.

„Nu," es atbildēju, „viņa jau te ir vienmēr..."

„Nu tad jūs —" Jēkabs minēja, „esat —?"

„Esam —"

„Tā."

Cik dažāds var būt klusums, skaidri pierādīja nākošie brīži. No bezvārdu laimes tas bija pārvērties smacējošā žņaudzējā.

„Vai tu nenogaršotu no šī trauka?" es mēģināju bilst, bet mani vārdi palika pavisam bez atbalss. Tikai, kad tie man šķita jau aizmirsti, Jēkabs ierunājās: „Paldies, Teodor, tu mani esi gana pamielojis. Pateicos arī tev, Ingrida. Man ir vēl daudz darīšanu. Sveiki." Steigšus viņš sniedza mums abiem roku un devās priekšnamā.

„Jēkab!" es pietrūkos kājās. „Neaizej tā, Jēkab!" es sekoju viņam un runāju, drebēdams nelaimīgā uztraukumā. „Paliec, atpūties, pārrunāsim, saproti taču mani! Ko man bija darīt? Mēs tevi uzskatījām par zudušu... Nu tu esi atradies un pazudis no jauna. Tici man, draugs, esmu gatavs, gribu tev atdot visu, visu. Bet sirdi nevar pārdalīt. Ko lai iesāku? Tu šķel man to pušu..."

„Sveiks... Dzīvo vesels..." Jēkabs murmināja.

„Paliec, draugs," es lūdzos, „mums ir maza, brīva istabiņa, tur tu varēsi atpūsties... Rītos iespīd pirmā saule, loga priekšā drīz plauks kastānis. Ak, ko! Bet, lūdzu, atstāj vismaz savu nesamo, tas ir smags, vēlāk varēsi atnākt pakaļ..."

Izņēmu saini no Jēkaba rokām. Viņam, likās, trūka spēka pretoties.

Viņš aizgāja bez tā. Ienesu saini mazajā istabiņā. Ingrida tramdītu skatu noraudzījās manī.

Svētdiena pagāja, nekā neuzsākot. Gaidīju Jēkabu atpakaļ. Ticēju, ja viņš bija atgriezies no stepju un taigu tālumiem, tam jāatgriežas arī tagad. Bet pienāca vakars un Jēkaba nebija. Naktī man bija jāpavada vilciens uz Ventspili. Smagu sirdi devos prom.

Ventspilī man vajadzēja uzkavēties vairākas dienas. Rīgā pārrados ar jaunu transportu atkal vakarā vēlu. Ingrida jau gulēja. Manā pirmā doma bija — paraudzīties mazajā istabiņā. Atvēru durvis. Kluss. Uzmanīgi iegriezu gaismu. Tukšs.

Kaut kas mani mudināja neiet prom, bet atlaisties tepat, Jēkabam domātajā vietā. Celā maz gulējušu, mani drīz aņēma murgains miegs.

Sapnī redzēju Jēkabu. Bāls, kluss viņš raudzījās manī pārmetuma pilnu skatienu. „Runā Jēkab," es lūdzu, „teic, ko tu vēlies!"

„Tu biji mans draugs," Jēkabs sacīja, „un nu tu esi mani aplaupījis. Nekā man vairs nav. Par jums diviem es domāju, postenī stāvēdams, jūs divus šķitos aizstāvam, kaujās iedams, jūs divus piesaucu, stepēs klīzdams. Manu tēvu nošāva pirmie ienaidnieki, māti uzzināju mirušu vēlākajos kara gados. Jūs divus es cerēju sastapt, dzimtenē pārradies un — pazaudēju!"

„Mēs neesam pazaudēti, Jēkab!" es saucu. „Mēs esam tavi!"

„Tu mani aplaupīji, bijušais draugs!"

„Viss, kas man ir, pieder tev!"

„Tu mani aplaupīji, bijušais draugs."

Jēkaba tēls pazuda. Sapnis izplēnēja neskaidros veidojumos. Nāca, gāja un mijās sveši ļaudis, skanēja savādas skaņas un vārdi. Piepeši apkārtne sagriezās kā negaisā. Dzirdēju aukas un grāvienus. Zemes pikas šķīda gaisā; šāvieni sprakstēja. Smags karstuma vilnis ieplūda sānos. Trūka elpas. Kritu, tad jutu sevi velkam. Atkal ieraudzīju Jēkabu.

„Pamet mani te," es elsoju, „mājās tevi gaida Ingrida..."

„Nē," Jēkabs liedzās, „tu esi aizmirsis, ka viņa nepieder vairs man, bet nepieder atdodama arī tev, tikai — paturama."

„Nāc mājup, Jēkab!" es murgoju, „mēs redzēsimies, kad būšu vesels!"

„Nē," Jēkabs liedzās, „man jākaro... Jākaro, jākaro. Arī tad vēl, kad citiem sen būs miers."

Es pamodos. Saule jau ņirbēja kastaņkoka zaros.

Priekšistabā saskrējos ar Ingridu. „Labrīt!" es uzrunāju.

„Kur Jēkabs? Vai viņš bija te?"

„Labrīt!" Ingrida likās iztrūcināta. „Jēkabs? Viņš... Nē, viņš nebija... Tas ir, jā gan... Ko tu tā skaties manī? Ko tu gribi?!"

„Bet mīļā, es tikai gribu zināt, vai Jēkabs bijis un kur viņš palicis!"

„Nu tā, viņš bija te, paņēma savu saini un aizbrauca."

„Aizbrauca? Kur tad?"

„Uz Kurzemi cīnīties pret bandām."

„Tā." Man atausa atmiņā sapnī dzirdētie vārdi „jākaro, jākaro." Tad jau viņš nepārnāks," es spriedu, un, kā pārteicies piebildu, „tik drīz."

„Droši vien."

„Žēl," es nopūtos, „ļoti žēl."

„Labāk arī ir," Ingrida teica.

„Labāk? Kā tā? Klausies, tu esi viņu apbēdinājusi, ar savu izturēšanos aizraidījusi!"

„Pats neprati paturēt, — un es esmu vainīgā!" Ingrida iesvilās, „nezinu, kas tev šorīt lēcies!"

„To pašu drīzāk varētu jautāt tev, mīļā."

„Neizliecies nu tik mīļš!" Ingrida izmeta aizturētās elsās un atstāja mani.

Saspīlējums mūsu starpā ilga vairākas dienas, tad pamazām atslāba. Par Jēkabu gan vairījāmies runāt. Es nerimos viņu gaidīt, klusībā lolodams cerību, ka viss vēl varētu vērsties par labu.

Bet mēs nesagaidījām Jēkabu. Viņš, neievainots izgājis kaŗu kaŗus, bija kritis, kāda Kurzemes mežabrāļa lodes ķerts.

Apraudājām savu draugu pa otram lāgam, šoreiz asāk sajuzdami viņa zaudējumu, jo tas bija tieši zināms, bet arī drusku vieglāk samierinādamies, jau pieraduši pie Jēkaba trūkuma. Tikai Ingridai reizumis uznāca savāds satraukums, kad par viņu ieminējos.

Pagāja vasara, nobrieda rudens, pienāca jauna ziema. Mēs gaidījām tevi. Atceros kādu vakaru neilgi pirms tavas piedzimšanas. Klusi abi sēdējām aizkurtas krāsns priekšā. Vakars likās līdzīgs citiem, pēdējā laikā tāpat mājās pavadītiem, un tomēr es manīju gaisā kaut ko briestam. Ingrida pārgrieza klusuma pavedienu:

„Teodor.... Vai tu biji Jēkabam īsts draugs?"

„Jā, protams!" es apstiprināju.

„Vai tu vari man piedot, ka... neesmu līdz šim tev nodevusi viņa pēdējo vēstuli?"

„Savādi, — kādēļ tu to netiki darījusi?"

„Ņem, lūdzu!"

Es lasīju:

„Tu mani aplaupīji draugs. Es tev piedodu: tu rīkojies saprātīgi. Arī es aplaupīju tevi, bet nejaudāju pa pilnam to izdarīt. Piedod man; es rīkojos strauji. Dzīvo sveiks; es nojaužu, ka vairs neredzēsimies. Ingrida ir tevis vērta; esi tu — viņas! Jēkabs."

Lēnām salieku aploksni. „Ko nozīmē šī vēstule?"

„Teodor..." pavisam smags izskanēja mans vārds, „vai tu ļoti gaidi savu pirmo dēlu?"

„Un —?" es paliku tiešu atbildi parādā.

„Tas būs Jēkaba."

Nejaudāju nekā sacīt. Piepeši bija pašķīrušies dūmakainie nojautu padebeši, atvērdami ceļu asam, nežēlīgam patiesības staram. Tā žilbinājuma varā pavadīju nākošās atlikušās dienas. Un tikai, kad pirmo reizi saskatījāmies tu un es, apmulsums nokrita kā sažuvis māls.

Justies greizsirdīgam? Pret ko, — tā jau vairs nebija. Pārmest Ingridai? Viņa taču bija palikusi pie manis. Dusmoties uz tevi? Vai tu, mazulīti, biji vainīgs! Nē, tu biji mana labākā drauga dārgs mantojums. Un, pamīšus raudzīdamies gan Ingridas padevības pilnajās acīs, gan, tavā sīkumsīkajā zīmītē, kur prieciga domāju saskatījis tālu Jēkaba atspulgu, jutu, ka pamazām man nolaižas laime, tāda kā zem viņām ziemas nakts zvaigznēm.

Tu biji daļa mana drauga un daļa manas sievas, un tevī saplūda visa mana tēva mīlestība, jo tavs mazais pusbrālītis, ko tu gan vairs neatceries, nomira, tikai dažas nedēļas elpojis šīs pasaules gaisu, un vairāk bērnu mums ar Ingridu nebija lemts piedzīvot. Tevī savienojās manas jaunības atmiņas, manas šīsdienas rūpes un vecumdienu cerības. Kā man vairāk vajaga? Un ko Jēkabā biju pazaudējis, to tu man atdevi no jauna.

Dēls! Kaut gan tu mani nesauc par tēvu, atļauj jel reizi tevi tā nodēvēt. Paliec mums ar māti arī turpmāk, kas tu biji, saproti manu stāstu, saproti mūs un — esi liels un zinīgs!

Bet tagad ir laiks doties dzimumdienas pastaigā. Skat', kā saule aicina laukā," Teodors nobeidza.

Brīnumu pasaule atoma kodolā

KUR FIZIKAS LIKUMI VAIRS NAV SPĒKĀ

Atoma kodols ir maza brīnumu pasaule par sevi, kur vairs nav spēkā daudzi vecie fizikas grāmatu likumi. Šai mazajā pasaulē, kas tagad ieguvusi poulāritāti atombumbas dēļ, viela izturas tik dīvaini, ka zinātnieki tam vēl meklē izskaidrojumu.

Atoma kodola iekšienē pozitīvi elektrības lādiņi nevis atgrūž viens otru, bet pievelk, tā lauzdami senseno likumu, ka vienādie poli atgrūžas, bet pretējie pievelkas. Ja tas tā būtu arī pārējā pasaulē, ārpus atoma kodola, tad elektrība vados sabiezētu „kunkuļos" un kļūtu mūsu parastajām vajadzībām neizmantojama.

Atoma kodolā ir spēkā arī cits gravitācijas likums. Kodolā novērojamais pievilkšanas spēks ir 1.000.000.000.000.000.000.000.000.000 000.000 reižu stiprāks par to zemes pievilkšanas spēku, ko definējis Ņutons un kas liek krist priekšmetiem. Ja šādi pat spēki pastāvētu arī lielajā pasaulē, tā dažos mirkļos sarautos par niecīgu vielas kamoliņu.

Viela var pārvērsties enerģijā, ko visuzskatāmāk un baigāk parādīja atombumbas sprādzieni. Tur, kur pastāvējusi tikai pozitīvā elektrība, iespējams radīt negātīvo. Šāda brīnumaina pārvērtība būtu pārsteigusi pat vidus laiku alķīmikus, kas bija pārliecināti, ka iespējams parastos metallus pārvērst zeltā. Atoma kodolā ir arī magnēti, vismazākie pasaulē, un tie ir trīs reizes spēcīgāki, nekā to varētu sagaidīt pēc aprēķiniem, kas dibināti uz ārējās pasaules pieredzi. Elektriski neitrālas vielas daļiņas kļūst magnētiskas vienkārši ar griešanos. Iedomājieties rotējošu stikla stienīti, kas pievilktu metalla gabaliņus! Vielas daļiņas lielums atkarīgs no rotēšanas ātruma. Ja šis likums būtu spēkā arī normālajā dzīvē, kas gan tad notiktu ar vilcieniem, automobiļu riteņiem, milzīgajām rūpniecības mašīnām?!

Mums par laimi visi šie dīvainie likumi ir spēkā vienīgi niecīgajā atoma kodolā. Ūdeņraža atoma caurmērs ir apmēram viena desmitmiljonā daļa milimetra, bet tā kodols ir tikai viena desmittūkstošā daļa no šī lieluma — gluži neiedomājami niecīga telpas daļiņa. Un tikai tur notiek šīs brīnumainās lietas. Bet niecīgā kodola iekšienē sakoncentrētas 999 tūkstošdaļas no visas ūdeņraža atoma masas. Tie ir līdzīgi apstākļi kā uz kādas zvaigznes, kur litrs ūdens nesvērtu vis kilogramu, bet 100 tonnu, ievērojot vielas daļiņu ārkārtīgo sablīvētību. Ūdeņraža atoms citā ziņā atgādina kādu no saulēm: tam ir sava niecīgā planēta, kas ap to riņķo. Šī planēta ir viens atsevišķs negatīvi lādēts elektrons, bet kodols ir ar pozitīvu elektrību lādēts protons.

Citu elementu atomiem ir vairāk šādu elektronu — planētu, un arī kodolā ir vairāk protonu, kopā ar elektriski neitrālām vielas daļiņām, ko sauc par neitroniem. Zinātnieki meklē izskaidrojumu problēmai, kādēļ cieši saspiestie protoni ar vienādiem elektrības lādiņiem viens otru neatgrūž? Un kādēļ atoma kodols pats neuzsprāgst gaisā, nenogaidot atombumbas pētnieku ilgo eksperimentu beigas?

Protonus, acīm redzot, satur kopā kāds nepazīstams spēks, kas pārvar likumu par vienādo elektrības lādiņu atstumšanos. Šim spēkam jābūt milzīgam, jo angļu zinātnieks Dr. Frederiks Sodijs vērtē, ka divi grami protonu, katrs novietots zemes lodes pretējā pusē, joprojām atgrūstu viens otru ar 26 tonnu lielu spēku. Nezināmais spēks nosaukts par „saistītāju spēku".

Karnegi institūta zinātnieku grupa, O. Dāls, L. R. Hafstads, N. P. Heidenburgs un Merle A. Tjūvs nolēma „saistītāju spēku" izpētīt tuvāk, it sevišķi tā iedarbības joslu, — cik tālu tas iedarbojas ārpus atoma kodola. Viņi ietrieca ūdeņraža gāzē protonu strūklu un sprieda, ka pie nelieliem ātrumiem protoni elektriskās atgrūšanās dēļ atdalīsies no ūdeņraža atomu kodoliem. Bet, ātrumam pieaugot līdz zināmai pakāpei, protoni varbūt spētu izlausties cauri elektriskās atgrūšanās spēku barjērai un nonākt „saistītāju spēku" ietekmē.

Un zinātnieku aprēķini piepildījās. Kad protonu izšāvējas ierīces elektriskais spriegums sasniedza 900.000 voltu, daži no protoniem izlauzās un nonāca „saistītāju spēku" varā. Lai to spētu, protoniem bija jāielaužas apmēram 1/600.000.000.000 milimetra dziļi atoma kodola iekšienē. Tikai šis ārkārtīgi niecīgais attālums šķir vienu no otras divas pretējas pasaules — mums ierasto, kur spēkā parastie fizikas likumi, un to brīnumpasauli, kur darbojas neiedomājamie „saistītāji spēki", kuru salīdzināšanai ar zemes pievilkšanas spēku vajadzīgas 38 nulles.

„Science Digest"

Pirmais divos gados

Īrnieks gatavojās atstāt istabu, lai pārietu uz citu pansiju, kad pie viņa atvadīties ieradās saimniece.

„Redziet, kungs," viņa teica, „tur atzveltnes krēslā ar cigareti izdedzināts caurums. Ceru, ka jūs neatteiksities man par to samaksāt."

„Atteikšos gan," atbildēja īrnieks, „jo — esmu nesmēķētājs un neesmu to caurumu izdedzinājis."

„Ak tu tētīt," sašuta saimniece, „man šī pansija ir jau divus gadus, bet līdz šim jūs esat pirmais, kas atsakās samaksāt par šo nieka caurumu!"

Elliss Pārkers Batlers

ES SAKU: CŪKA PALIEK CŪKA

Lielu daļu amerikāņu preču tāltransporta veic dažādās sauszemes transporta sabiedrības. Ikvienā prāvākā apdzīvotā vietā tām ir savs pārstāvis, kas preces pieņem un izsniedz. „Ekspressabiedrības" pārstāvis Vestkoutā, Viskonsīnas štatā, bija Maiks Flennerijs. Viņa priekšā patlaban stāvēja kāds klients, Mohausa kungs, un drebēja aiz niknuma. Uz letes starp abiem atradās ziepju kārba, kurā divas raibas jūras cūciņas cītīgi grauza salātu lapas.

„Dariet tādā gadījumā, kā gribat!" kliedza Flennerijs. „Samaksājiet un ņemiet tās līdzi, vai arī nemaksājiet un atstājiet tās te! Priekšraksti paliek priekšraksti, Mohausa kungs, un Maiks Flennerijs nav no tiem, kas tos pārkāpj."

„Bet pie velna," atkliedza Mohauss, „vai tad jūs nemākat lasīt, cepat jūsu pašu iespiestajos tarifos: ,Mājas dzīvnieki, pieradināti, 25 centi par gabalu'?" Uzspiezdams balsij mākslotu mieru, viņš lēni teica, ar pasvītrotu kodīgu ironiju: „Mājas dzīvnieki, mā-jas dzīv-nieki! 25 centi par gabalu. Divreiz 25 ir 50! Vai jūs nesaprotat? Piedāvāju jums 50 centu!"

Flennerijs paķēra transporta tarifus. „Bet es neņemu nekādus 50 centu," viņš čukstēja aizturētā niknumā. „Šeit ir instrukcija: ,Ja pārstāvim rodas šaubas, kura no divām likmēm piemērojama, tad jāpiemēro augstākā. Preces saņēmējs var iesniegt pārsūdzību.' Šinī gadījumā man rodas šaubas. Mājas dzīvnieki tie varbūt ir, pieradināti arī, bet tās ir arī cūkas, un mani tarifa priekšraksti norāda: ,Cūkas no Ņujorkas uz Vestkoutu: 30 centu par gabalu'."

„Jūs nabaga nesapraša, ārzemnieks!" šņāca Mohauss. „Ar to taču domātas parastās cūkas un nevis jūras cūciņas."

„Cūka paliek cūka," stingri pastāvēja Flennerijs.

„Tas ir skandāls!" rēca Mohauss. „Gan jūsu priekšnieks dabūs kaut ko dzirdēt! Paturiet cūciņas, līdz kamēr jūs būsit ar mieru pieņemt 50 centu."

Cienīgi viņš izsoļoja laukā. Flennerijs rūpīgi nocēla ziepju kārbu no letes. Viņš bija gluži mierīgs un sajuta mieru, kāds pārņem uzticamu kalpu. Mohausa kungs pa to laiku nikns soļoja mājup. Viņa dēlēns, kas visu laiku ar ilgošanos bija gaidījis jūras cūciņas, tūdaļ noprata, ka nedrīkst vaicāt pēc tām.

„Kur ir spalva un tinte?" Mohauss uzsauca sievai, tikko pārkāpis durvju sliegsnim. „Es tam dulnajam tēviņam parādīšu! Kad viņa sabiedrība saņems šo vēstuli, viņam būs jāapskatās citur pēc vietas."

Pēc nedēļas Mohausa kungs saņēma atbildi: „Apliecinām mūsu sabiedrības priekšsēdim adresēto Jūsu vēstuli sakarā ar tarifa likmēm jūras cūciņu transportam no Ņujorkas uz Vestkoutu. Jebkādas reklamācijas nepareizu likmju dēļ lūdzam adresēt mūsu tieslietu nodaļai."

Mohausa kungs nosūtīja tieslietu nodaļai sešas lappuses garu izsmiekla un pierādījumu izlasi. Pāris nedēļas vēlāk tieslietu nodaļa atbildēja: „Jūsu vēstuli attiecībā uz tarifa likmēm jūras cūciņām esam saņēmuši. Mūsu pārstāvis Vestkoutā ziņo, ka Jūs atteicāties attiecīgo summu deponēt. Tādēļ Jums nevar būt nekādu prasību pret mūsu nodaļu, un Jūsu vēstule attiecībā uz pareizas likmes noteikšanu adresējama mūsu tarifa nodaļai."

Mohausa kungs aizrakstīja tarifa nodaļai. Ar akurātību, kas raksturīga labi noorganizētām sabiedrībām Savienotajās Valstīs, vēstule izstaigāja visas piekritīgās vietas, to reģistrēja, iegrāmatoja un tai piešuva dažādus pierādījumus un papildinājumus.

Tarifa nodaļas vadītājs uzlika kājas uz rakstāmgalda un nožāvājās. Viņš pavirši izskatīja papīrus. „Votsena jaunkundze," viņš teica, „lūdzu, rakstiet: Pārstāvībai Vestkoutā. Lūdzu ziņot, kādēļ šeit klātpieliktos papīros minētām precēm liegta pieradinātu mājas dzīvnieku likme."

Viņš vēlreiz izskatīja papīrus. „Ak tētīt! Jūras cūciņas!" viņš teica. „Droši vien jau nomirušas badā. Pierakstiet vēl: Ziņot par pārsūtāmās preces pašreizējo stāvokli."

Kad Maiks Flennerijs saņēma šo vēstuli, viņš pakasīja pakausi. „Ziņot par preces pašreizējo stāvokli!" viņš domīgs atkārtoja. „Nez' ko viņi tur grib zināt? Cūciņas ir gluži veselas, cik es no tām lietām saprotu, bet neesmu veterinārārsts." „Morgana kungam, tarifa nodaļas vadītājam," viņš uzrakstīja. „Domāju, ka arī jūras cūciņas ir cūkas, jo cūkas ir un paliek cūkas. Tā tas arī paliks, iekāms Jūs man neapliecināsit, ka tas tā nav. Tā teikts instrukcijās. Par cūku veselību runājot — tās visas jūtas lieliski un cer to pašu par Jums. — P. S. Tagad viņu ir astoņas, visas dūšīgas ēdājas. P. P. S. Esmu izlicis 2 dolarus par kāpostiem. Vai piesūtīt Jums rēķinu?"

Kad Morgans saņēma vēstuli, viņš nosmējās. Tad izlasīja to vēlreiz un kļuva nopietns. „Nudien," viņš teica, „Flennerijam taisnība. Cūka paliek cūka. Būs jāievāc ekspertu atzinumi. Pagaidām rakstiet, Votsena jaunkundz: Pārstāvim Vestkoutā. Attiecas uz jūras cūciņu pārsūtīšanu, skat. sarakstu Nr. A 6754. Instrukcijas 83. pants, vispārēji norādījumi aģentiem, skaidri norāda, ka pārstāvjiem visi uzglabāšanas, uzturēšanas un līdzīgi izdevumi jāiekasē no preces saņēmēja. Piedzeniet vajadzīgās summas."

Flennerijs vēstuli saņēma nākošajā rītā. „Es lai eju piedzīt 2 dolarus piecdesmit no Mohausa!" viņš teica. „Gribētu zināt, vai šie biroja žurkas maz pazīst Mohausa kungu!"

Flennerijs ieradās pie Mohausa „Ekspressabiedrības" automobilī. „A," teica Mohauss, ieraudzījis atbraucēju. „Tad tomēr beidzot nācāt pie prāta, ko? Nesiet vien kārbu iekšā."

„Man nav nekādas kārbas," vēsi teica Flennerijs. „Man ir rēķins Džonam Mohausa kungam par 2 dolariem par kāpostiem, ko noēdušas viņa cūkas. Vai maksāsit skaidrā?"

Atbildes vietā Mohauss viņam aizcirta deguna priekšā durvis. Flennerijs pārmetoši palūkojās durvīs. „Cik redzams, saņēmējs atsakās samaksāt par kāpostu galvām," viņš teica.

Morgana kungs, tarifa nodaļas vadītājs, prasīja padomu priekšsēdim. „Vai jūras cūciņas patiešām ir cūkas? Vai tie nav truši?"

„Pēc manām domām," teica priekšsēdis, „tās drīzāk ir truši. Sava veida starpoceklis starp cūku un trusi. Domāju, ka jautājums ir tāds: vai jūras cūciņas pieskaitāmas mājas cūku kategorijai vai nē? Pajautāšu profesoram Gordonam. Atstājiet materiālus šeit." Priekšsēdis aizrakstīja profesoram Gordonam. Nelaimīgā kārtā profesors pašreiz atradās Andu augstākajās virsotnēs un vāca retas dzīvnieku sugas, tā ka vēstule viņu sasniedza tikai pēc daudziem mēnešiem. Bet jau sen pirms tam Morgans saņēma Flennerija vēstuli.

„Attiecībā uz jūras cūciņām: ko man tagad darīt? Tās dzīvo auglīgu ģimenes dzīvi, un to skaits tagad ir 32. Vai man tās pārdot?" Morgans telegrafēja: „Cūkas nepārdot."

Flennerijs aplūkoja jūras cūciņas un nopūtās. Krātiņš bija kļuvis par mazu. Viņš nožogoja birojā vienu stūri. Savas veikala gaitas viņš veica drudžainā steigā, jo lielāko daļu viņa laika prasīja cūciņas. Pēc dažiem mēnešiem viņš izmisumā paņēma papīra lapu, šķērsām tai uzrakstīja skaitli 160 un nosūtīja Morganam. Morgans to nosūtīja atpakaļ ar lūgumu pēc paskaidrojumiem. Flennerijs atbildēja: „Tagad ir 160 jūras cūciņu. Dieva dēļ, ļaujiet daļu pārdot!"

„Cūkas nepārdot," telegrafēja Morgans.

Drīz pēc tam priekšsēdis saņēma vēsti no profesora Gordona. Garajā un gudrajā vēstulē bija izcelts, ka jūras cūciņa esot Cavia porcella, kamēr parastā cūka esot pieskaitāma Suidae ģints Sus dzimtai.

„Tātad tās nav nekādas cūkas," priekšsēdis teica Morganam. „25 centu likme ir pareizā." Morgans izdarīja vajadzīgo atzīmi papīros un nosūtīja tos tālāk norēķinu daļai. Norēķinu daļa parastajā dienesta kārtībā nosūtīja ziņojumu Flennerijam, lai viņš uzglabāšanā esošās klientā 160 jūras cūciņas nogādā adresātam un iekasē par tām 25 centu likmi par gabalu. Flennerijs veltīja vienu dienu savu aprūpējamo saskaitīšanai, dzenot tās cauri šaurai spraugai aizgaldā. Tad viņš rakstīja: „Norēķinu daļai. Var būt, ka kādreiz bija 160 jūras cūciņu, bet tagad man katrā ziņā ir pie 800. Kas ir ar 64 dolariem, ko esmu izdevis par kāpostiem?"

Flennerijs tagad bija spiests apmierināties ar dažiem kvadrātmetriem biroja priekšpusē savām vajadzībām, un divi puikas visu laiku bija nodarbināti, aprūpējot jūras cūciņas. Dienā, kad Flennerijs tās bija saskaitījis, pieradās klāt vēl astoņas, un tai laikā norēķinu daļa telegrafēja: „Kļūda jūras cūciņu aprēķinā. Iekasējiet par 2 gabaliem 50 centu. Visas nogādājiet adresātam." Flennerijs izlasīja telegrammu un visu ceļu līdz Mohausa kunga mājai nogāja kājām. Pie žoga viņš pēkšņi apstājās. Izkārtne virs ieejas vēstīja: „Izīrējams". Māja bija tukša. Mohausa kungs bija ne vien mainījis dzīvokli, bet pilsētu. Flennerijs telegrafēja norēķinu daļai: „Nevaru summu iekasēt. Saņēmējs pārcēlies uz nezināmu dzīves vietu. Ko man darīt?"

Norēķinu daļas ierēdnis, lasot telegrammu, smējās. „Flennerijs laikam palicis traks," viņš teica. „Viņam būtu jāzina, ka, saskaņā ar priekšrakstiem, prece, kā adresātam nepiegādājama, jānosūta mums." Viņš nosūtīja Flennerijam telegrammu.

Flennerijs izmisis ķērās pie darba. Arī seši puikas, kurus viņš tagad algoja, ķērās pie darba. Viņi strādāja ar izmisuma skubu, naglojot kastes. Dienu no dienas kastes, pilnas jūras cūciņām, kā straume plūda no Vestkoutas uz Ņujorku. Pēc nedēļas viņi bija izsūtījuši 280 kastes, bet birojā bija par 704 cūciņām vairāk nekā iesākumā.

„Pārtrauciet cūciņu transportus. Noliktava pilna!" pienāca telegramma. Flennerijs tikai tik vien pārtrauca saiņošanas darbus, cik vajadzēja atbildes nosūtīšanai: „Nevaru pārtraukt." Ar nākošo vilcienu ieradās sabiedrības pilnvarotais, lai par katru cenu pārtrauktu jūras cūciņu straumi. Iebraukdams stacijā, viņš uz blakus sliedēm ieraudzīja lopu vagonu, bet, sasniedzis sabiedrības pārstāvja biroju, redzēja, ka durvju priekšā stāvēja sabiedrības piegādes automobilis. Seši puikas skalu grozos stiepa ārā no biroja skalu grozus ar jūras cūciņām. Iekšā Flennerijs, bez svārkiem un atlocītām piedurknēm, ar koka liešķeri jūras cūciņas iepildīja grozos.

Arī vieglām dusmām viņš palūkojās uz pilnvarnieku. „Vēl vienu vagona kravu, un es būšu no tām vaļā, un nekad vairs jūs nepaķersat Maiku Flenneriju ar ārzemju cūkām. Nē, mīlīši! Nākamo reizi es zināšu, ka cūka, lai tā no kurienes nākdama, ir pieradināts mājas dzīvnieks un jāpārsūta par lētāko tarifu."

Viņš atkal cītīgi ķērās pie liešķerēšanas. Bija atlikušas vairs tikai dažas jūras cūciņas. To redzot Flennerijam atkal atgriezās vecais paradums, visu uzlūkot no jautrākās puses. „Nu, nav jau tik traki," viņš teica, „varēja būt daudz ļaunāk. Piemēram, ja jūras cūciņu vietā būtu bijuši ziloņi, ko tad?"

Anglijā uzvar „četrpadsmitcollīgie" tērpi

Kamēr valstsvīri un politiķi sīvi cīnās ap pasaules saimniecības atjaunošanas, kaŗa un miera problēmām, nespēdami nekur lāga vienoties, tikām citā plāksnē turpinās modes zīmētāju, sieviešu apģērbu ražotāju un patērētāju strīdus par jaunajām gaŗo brunču modēm, un sieviešu pasaulē tam, nezin, vai nebūs vairāk interesentu, nekā politiķu diskusijām.

Londonas noteicēji modes zīmētāji tagad pateikuši savu beidzamo vārdu: angļu mode turēs sieviešu tērpu vīles līniju 14 collu jeb 35 cm no zemes. Šis lēmums, kā paskaidrojusi modes zīmētāju arodbiedrība, neesot uzskatāms par kompromisu starp Parīzes ieteiktajiem gaŗajiem un Ņujorkas aizstāvētajiem īsajiem tērpiem, bet tas pats par sevi esot mērs, kas radīšot plašāko sieviešu aprindu piekrišanu. Pēc šīs normas gatavotie tērpi arī neprasīšot vairāk drānas, nekā paredz Anglijas tirdzniecības kameras normas. Modes lietpratēji norāda, ka esot piekārt izdevīgāk eksportēt gatavus tērpu modeļus, nekā neizstrādātu drānu un citus izejmateriālus, bet, lai gūtu sekmes ārzemju tirgū, esot nepieciešami veltīt lielu uzmanību modes jautājumiem.

Desmit lielākie modes nami, to vidū arī Normens Hērtnels, kas gatavoja princeses Elizabetes līgavas tērpu, nostājušies pret Parīzes modes noteicēju ieteikto pārliecīgo tērpu garumu — 8 līdz 12 collu jeb 20 līdz 30 cm no zemes. Šiem desmit modes namiem pievienojušies arī pārējie, kamēr Anglijas tirdzniecības kamera ir pret jebkādiem sieviešu tērpiem, kas būtu gaŗāki nekā 40 cm jeb 16 collu no zemes. Pēdējās ziemas modes apskatēs Londonā tomēr visur rādīti „četrpadsmitcollīgie" modeļi arī ikdienas tērpiem. Līdz ar to šī gada „lielais modes kaŗš" Anglijā uzskatāms par izšķirtu.

Arī Dienvidafrikas modes noteicēji pievienojušies imperijas galvas pilsētas kollēgām un nostājušies pret gaŗajiem sieviešu tērpiem. „Mēs nedomājam sekot ārzemju modes diktātam," paskaidrojis Johannesburgas modes namu pārstāvis, kas licis pat izdarīt valsts mēroga aptauju šai jautājumā. „Gaŗo tērpu modei nav izredžu šai zemē, kur 9 mēnešus gadā ir saulains laiks un sievietes prasą pēc arvien vieglākiem tērpiem. Mums nav vajadzības atbalstīt ārzemju tekstilrūpniekus, lai tie varētu pārdot miljoniem metru audumu vairāk."

Brīvdienas posta franču ģimenes laimi

Brīvdienas ir laba lieta, bet izrādās, ka Francijā tās nenāk par labu ģimenes dzīvei. Parīzē tikko publicētas statistikas ziņas rāda, ka tieši pēc trim galvenajām svētku brīvdienām — Ziemsvētkiem, Lieldienām un Marijas debesbraukšanas — tiesu iestādēm iesniedz daudz vairāk laulību šķiršanas lūgumu, nekā pārējos gada periodos. To izskaidro divējādi. Vienkārt, atgriešanās pelēkajā ikdienā pēc jauki pavadītiem svētkiem un brīvdienām varbūt rada sava veida morāliskas paģiras un padara laulības dzīvi apnicīgāku. Otrkārt, varētu būt tā, ka svētku viesības, izbraukumi un dažādi brīvdienu sarīkojumi veicina mīlas trīsstūru rašanos, kas atkal sagandē laulības dzīvi.

Visumā tomēr pēckaŗa laulību šķiršanas uzplūdi Francijā sāk lēnām norimties. Sēnas departamentā, kur ietelpj arī Parīze, šķirto laulību skaits šogad būšot zem 16.000, kamēr pagājušā gadā tas sasniedza 22.000. Laulību šķiršanu skaitu pēckaŗa gados sevišķi palielināja mājās atgriezušies kaŗa gūstekņi, agrākie pagrīdnieki un kaŗavīri, kas mājās atrada priekšā daudz izpostītu ģimeņu. Galvenie iemesli, kurus min laulību šķiršanas prāvās, ir alkoholisms, neuzticība, vīru brutāla izturēšanās, kā arī saimnieciski strīdi.

Vai dabzinātnes kļūdas?

Kāpēc putni perē? Vai vilki ēd cilvēkus? Uz tādiem un līdzīgiem dabzinātnes jautājumiem atbild Bergena Ivena Londonā iznākušā grāmata „Dabzinātņu blēņu vēsture", pie kam viņa atbildes pa lielākai daļai apstrīd no sendienām pastāvējušus un nostiprinājušos uzskatus daudzos jautājumos, kam sakars ar zvēru un putnu dzīvi.

Vilku taču uzskata par vienu no plēsīgākiem zvēriem, kas uzbrūk cilvēkiem, saplosa tos un ēd. Cik nav dzirdēti nostāsti vai lasīti apraksti par baigiem piedzīvojumiem ar vilku bariem, kas izsalkuši tālus gabalus vajā braucējus. No cilvēka, kas krīt izsalkušu vilku nagos, paliekot pāri tikai kauliņi. Bet Ivens savā grāmatā cieši apgalvo, ka vilki nekad nemedī baros, tāpat neesot nevienas pārbaudītas liecības, ka vilks būtu saplosījis un apēdis cilvēku. Kāds Kanādas trapers, kas ilgus gadus nodzīvojis mežos, liecinot, ka vilks reti kad esot bīstamāks par bulli ganībās, sakaitinātu cūku vai zostēviņu.

No tā, ko Ivens pastāsta par putniem, būtu jāsecina, ka daudz no tām maigām jūtām, kādas dabas mīļotāji veltī putniem, ir velti izšķiestas. Kāpēc putna mātīte tik cītīgi un nenogurdama perē olas? Nevis tāpēc, ka tās mazā sirds būtu pārpilna mātes mīlestības, bet gan tāpēc, ka to kairina neganta nieze. Putnu mātītēm perēšanas laikā dažās ķermeņa vietās attīstoties viegls iekaisums jeb nieze, no kā tās mēģinot tikt vaļā, tupot uz vēsām olām. Ja šādas perētājas krūtis uz laiciņu paturot vēsā ūdenī, tad tai uz laiku pārejot tieksme sēdēt uz olām. Tāpat gadījumā, ja palielina temperātūru olu apkārtnē, tā kā olas vairs nav vēsākas, daudzi putni tās pametot. Putnu sugas, kur olas perē tikai mātīte, šāds iekaisums attīstoties tikai tām, bet ja perēt palīdz arī tēviņš, tad arī tam rodoties šādi iekaisumi.

Tā viņi izteicās

Vinstons Čerčils kādā runā parlamentā: Cilvēki bieži klūp pār patiesību, bet lielākā daļa pieceļas un dodas tālāk, it kā nekas nebūtu noticis.

*

Deputāts S. N. Ivens angļu parlamentā: Amerikāņiem būtu jāatceras, ka nauda ir kā mēsli — tā laba tikai tad, ja labi izkliedēta.

*

Aristids Brians par deputātu, kas no runātāju pults mēdza gaŗi un svinīgi izklāstīt nenozīmīgas lietas: Tas ir vīrs, kas uzklāj galdu, lai apēstu riekstu.

*

De Botrī par kādu allegorisku figūru, kur bija redzama taisnība un miers: Raugiet, viņi apkampjas un skūpstās — viņi saka viens otram ardievas uz neredzēšanos.

*

Kāds angļu parlamenta deputāts par nepopulāru angļu valstsvīru: Šis cilvēks nenoliedzami ir spējīgs, — viņš spēj atrast ikvienam atrisinājumam savu grūtību.

Krustvārdu mīkla

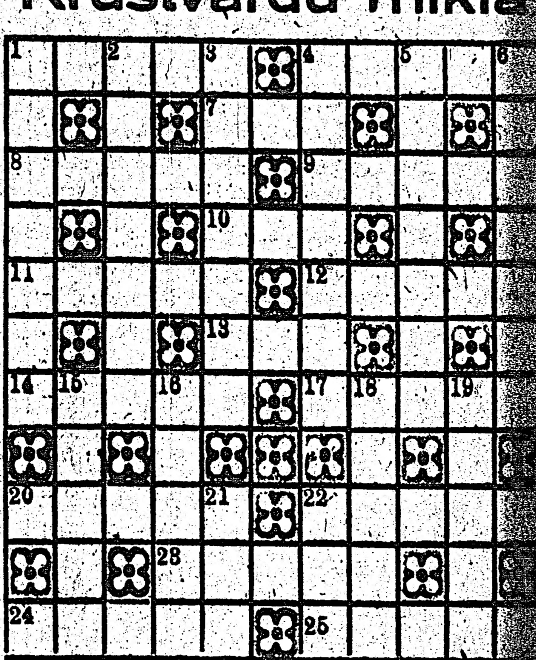

Līmeniski: 1. Dāvida iero... 4. Ļauns vēlējums. 7. Viņi. 8. O... pasaules kaŗa cīņu vieta Āzi... 9. ...zertuves. 10. Sviež. 11. Daud... krāsaina. 12. Latviešu gleznotā... 13. Trūkst. 14. Sens mērs. 17. Ara... valdnieks. 20. Pilsēta Latvijā. ... Nodevas. 23. Putni. 24. Piedē... 25. Trauki.

Stateniski: 1. Latviešu gleznotā... 2. Puķe. 3. Kazāku vadonis. 4. Tram... līns. 5. Tauta. 6. Uzturviela. ... Angļu bij. valstsvīrs. 16. Bīsta... stāvoklis. 18. Ķermeņa sastāvda... 19. Vācu dzejnieks. 21. Palīgā! ... Dzīvo.

IEPRIEKŠĒJĀS KRUSTVĀRDU MĪKLAS ATRISINĀJUMS

Līmeniski: 2. Pakts. 7. Sukāt. ... Rīdīt. 9. Vai! 11. A. S. (akciju sa... biedrība). 12. Pelēt. 14. Tā. 16. S... der. 18. Cilāt. 20. Or. 21. La. 22. ... des. 25. Stili. 27. Ak! 28. Temps. ... At. 30. Prāva. 32. Rente. 34. Aknas...

Stateniski: 1. Kursa. 2. Pa. 3. Atv... 4. Triec. 5. Si. 6. Silta. 10. Al (alu... nijs). 11. Asaka. 12. Perēt. 13. T... 15. Atzīt. 17. Dod. 19. Lai. 23. Ok... 24. Senāk. 25. Spora. 26. Lakta. ... Va. (Virdžinija). 33. Es.

Burvju mākslas seanss ar starpgadījumiem

„New York Times Overseas Weekly"